پرۆژەی چاکسازی بنەڕەتی بۆ سیستەمی سیاسی هەرێمی کوردستان ... سامان عەول

ئایا چاکسازییەکی بنەڕەتی بۆ ئێستای هەرێمی کوردستان پێویستە، یان هەڵبژاردن و گۆڕینی کەسایەتی و حیز و گرووپەکان، ئایا تەنیا ئەوە بەسە کە حیزبی نوێ دابمەزرێنین و لەسەر هەمان سیستەمی شکستخواردو بچینە گەمەی هەڵبژاردنەوە و هیوامان بەوەبێ کە گۆڕانکاری ڕاستەقینە دەخوڵقێنین یان ئەمە مەحاڵە؟
ئالبێرت ئەنیشتاین(Albert Einstein 1955-1879) دەڵێت: (گەمژەیی ئەوەیە کە کردارێك بەهەمان شێواز و هەمان هەنگاو دووبارە بکەیتەوە و چاوەڕوانی دەرئەنجامی جیاوازبکەیت)، واتە بۆئەوەی ئەنجامەکەمان جیاوازبێت دەبێت هەمان کردار دووبارە نەکەینەوە و بۆئەوەی هەمان کرداریش دووبارەوە نەکەینەوە، دەبێت یاساکانمان و سیستەمی سیاسی بەم شێوازە لە حکومڕانیی بگۆڕین.
کوردستان ئێستا لەهەموو ڕوکەوە داڕوخاوە،ێ لەڕوی ئابوورییەوە، لەدەستدانی زۆربەی سەرچاوە ئابوورییەکان، وەك بیرە نەوتەکانی کەرکوك و خاڵە سنوورییەکان و تەنانەت کار گەیشتە داخستنی فڕۆکەخانەکانیش، ئێستا کوردستان خاوەنی هیچ سەرچاوەیەکی ئابوری تۆکمە و سەربەخۆ نییە.
لە ڕووی سیاسیشەوە، خاوەنی پارلەمانێکی بەسەرچوو و حکومەتێکی تاکلایەنە (لەدوای کشانەوەی گۆران و کۆمەڵ و یەکگرتووە) و کورسییەکی سەرکایەتی بەتاڵین.
لە ڕووی سەربازیشەوە، دوو حیزب خاوەنی دوو هێزی تایبەتن و ئەو هێزەیش کە پاراساتنی کوردستانی لە ئەستۆ گرتبوو، ئێستا لەدوای کشانەوەیان لە کەرکوك، بەموچە بە وڕەیەکی ڕوخاوەوە بۆ دامرکاندنەوەی خۆپیشاندنەکانی خەڵکی کوردستان بەکاردەهێنرێن.

واتە دەتوانین بڵێین ئێستا کوردستان بەرەو هەدەر دەڕوات و لەبەردەم داکشانێکی تەواوەتیدایە و ئەگەری ئەوەش هەیە بەکو لەلایەن ئێران و تورکیا و شیعەوە کار بۆ ئەوە دەکرێت کە کوردستان بکرێتەوە بە سێ پارێزگا و کۆتایی بە سیستەمی فیدراڵییەت بهێنرێت لە عێراق.

ئەو هەوڵانەی ئێستا لە کوردستاندا لەئارادان بۆ چاکسازی

ئەوەی هێزە سیاسییەکانی دەرەوەی پارتی و یەکێتی باسی لێوەدەکەن (ئەگەر نەوەی نوێ بێت، یان هاوپەیمانییەکەی گۆران\ کۆمەڵ هاوپەیمانی بێ دیموکراسی و دادپەروەری بێ) ئەوەیە کە لەووی سیاسییەوە سیستەمی حوکمڕانی کوردستان دەکەن بە پارلەمانی و لەووی ئابوریشەوە بودجەی هەرێم و هەموو سەرچاوە دارایەکان لەژێر دەسەڵاتی ئەم دوو حیزبە دەربهێنن، لەووی سەربازیشەوە کار بێ دروستکردنی سوپایەکی نیشتیمانی و دوور لە حیزبایەتی بکەن، باشە ئەمە لە خەون ناچێت؟ بەتایبەت: 1. کوردستان لە نەخشێك دەچێت کە لەژووری بوژانەوەدا بێت و لەلایەکی تریشەوە ئەم دوو حیزبە بە ئاشکرا دەڵێن ئێمە دەستبەردارى دەسەڵات نابین تەنانەت ئەگەر لە هەڵبژاردنەکانیشیدا سەرکەوتوو نەبین، جگەلەوەش رێگەنادەین چەك بکرێین (هەروەك مەلا بەختیار، ئەندامی مەکتەبی سیاسی ی.ن.ك لە چاوپێکەوتنێکدا ئاماژەی پێکرد).
2. بەرەی ئۆپۆزسیۆنیش خاوەنی بیر و بۆچوون و روانین و ئایدیۆلیژیای جیاوازن و هەروەها میکانیزمی چارەسەرکردنیشیان بێ کێشەکان جیاوازی هەیە هەروەك لەرابردوودا بینیمان، هەروەها ئەگەری زۆریش هەیە کە هەندێك لەم لایەنانە لەپێناو بەرژەوەندی تایبەت و پێست و پایەدا بچنە پاڵ یەکێتی و پارتی.
3. ئەگەر بەشداریەکی فراوانی کۆمەڵانی خەڵك لە هەڵبژاردنەکان نەبێت ئەم هەوڵانەی هێزەکانی دەرەوەی پارتی و یەکێتی شکست دەهێنێت، لەم دۆخەشدا کە خەڵکی کوردستان کە لەووی سایکۆلۆژیی و دارایەوە داوخاون (بەتایبەت لە دوای کشانەوەی هێزەکانی پێشمەرگە لە کەرکوك و شکستی خۆپشاندانەکان)، بۆیە زەحمەتە هەر کەس و لایەنێك بتوانێت دەسەڵات بگرێتە دەست و جارێکیتر ببێتە هیوا بۆ خەڵکی کوردستان و چاکسازی لە سیستەمی حکومڕانیدا بکات، بەوجودی ئەو هەموو ساختەکارییانەی کە لەژێرەی بەشداربووان و دەرەنجامی هەڵبژاردنەکاندا دەکرێت.

بۆیە دەتوانین بڵێین نە هەڵبژاردن فریادڕەسە و نە ئەم هێزانەی دەرەوەی پارتی و یەکێتی دەتوانن دەسەڵات بگرنە دەست، هەروەها نەدەشتوانن چاکسازی ڕیشەیی لە سیستەمی حوکمڕانی کوردستاندا بکەن، جگەلەوە بەلایەنی کەمەوە ناشتوانن هەرێم بگەڕێننەوە سەردەمی پێش ڕەفڕاندم.

پرۆژەی چاکسازیی بنەڕەتیی

بۆئەوەی چاکسازییەکانمان دەرەنجامی هەبێت، دەبێت بیر لە چاکسازیی

بنەەتیی لە سیستەمی سیاسی و گۆینی یاسا و هەروەها دانانی دەستورکی شایستە بۆ کوردستان بکەینەوە. بۆ ئەمەش دەبێت سوود لە دەستور و یاسای ئەو وڵاتانە وەربگرین کە لەووی جیۆپۆلۆتیکییەوە لە هەرێمی کوردستان دەچێت، بۆیە ئەم پڕۆژەیە بە سوودوەرگرتن لە ئەزموونی 727 ساڵ مێژوی کۆنفیدراڵی سویسرا ئامادە کراوە و دەخرێتە بەردەم هەموو لایەنە سیاسییەکانی هەرێمی کوردستان و هەروەها رووناکبیران و رۆکخراوە مەدەنییەکان.
بەو ئومێدەی کە بکرێت بە داواکارییەکی جەماوەری و پڕگرامی ئەو حیزب و لایەنانەی کە داوای چاکسازیی بۆ هەرێمی کوردستان دەکەن، هەموان پێکەوە بتوانین ئەم پڕۆژەیە بۆنینە سەر مێزی گفت و گۆو دانوستان و کار بۆ پراکتیزەکردنی خاڵەکانی بکرێت.

چۆن سویسرا و کوردستان لەووی جیۆپۆلیتیکەوە لەیەك دەچن؟

سویسرا لەووی جوگرافییەوە کەوتۆتە سەر چیاکانی ئەلپ لە ناوەڕاستی ئەورووپا، هەروەك چۆن کوردستان کەوتۆتە سەر زنجیرە چیایەکی رۆژهەڵاتی ناوەڕاست، ناوچە شاخاوییەکان هەمیشە سنوری ئیمپراتۆرەکان بووە (سویسرا دەکەوێتە نێوان چوار دەوڵەتی زلهێزەوە کە خاوەنی ئیمپراتۆرییەت بوونە و بریتین لە: نەمسا و ئیتاڵیا و فەرەنسا و ئەڵمانیا و، کوردستانیش دەکەوێتە نێوان سێ نەتەوەی گەورەوە کە خاوەنی ئیمپراتۆرییەت بوونە و بریتین لە: عەرەب و تورك و فارس).
لەنێو چیاکانی ئەلپدا کۆمەڵك کانتۆنی سەربەخۆ بوون وەکچۆن کوردستان سنوری سەفەویەکان و عوسمانییەکان بووە و کۆمەڵك ئیماراتی سەربەخۆی تێدا بووە، ئەم کانتۆنانە لەژێر دەسەڵاتی نەمساویەکاندا بوون، بەڵام کاتێك کە سێ لەم کانتۆنە سەربەخۆیانە لەساڵی (1291)دا لەژێر چەتری کۆنفیدراڵییەکەدا دژ بە داگیرکەرانیان یەك دەگرن، بەڵێننامەیەك واژۆ دەکەن کە هەمیشە یەك کۆنفیدراڵی کۆیانبکاتەوە، بەڵام کەسیان دەست نەخەنە کاروباری ئەوی تریانەوە، لێرەدا کاتێك لە شەڕی مەرگاردن بەسەر نەمساویەکاندا سەردەکەون، ئیتر لەگەڵ رۆژگاردا کانتۆن و ئیماراتە سەربەخۆکانی تری ناوچەکە دێنە ناو ئەم کۆنفیدراڵییەوە، لەساڵی (1848)دا یەکەم دەستوریان دانا کە تیایدا سویسرا شێوازێکی فیدراڵی وەرگرت و لەسەر هەمان شێوازی فەرەنسا سیستەمی سیاسیان دانا کە سیستەمی (کۆمەڵەی نیشتیمانی و حکومەتی کۆمەڵە)ە، لەم سیستەمە سیاسییەدا پارلەمان پێدەوترێت (کۆمەڵەی نشتیمانی).

دەستوری سویسرا لە ساڵانی (1874) و (1999)دا دووجار دەستکاری کراوە، بەڵام لە ساڵی (1848) تاکو ئەمڕۆ هەمان دەستورە.

لەبەر لەیەکچوونی جیۆپۆلەتیکی کوردستان و سویسرا، ئەمڕۆ دەبینین هێژاوای کوردستانیش بە سوود وەرگرتن لە ئەزمونی سویسرا کار بۆ دامەزراندنی کانتۆن و حکومەتی خۆجێیی دەکات لەژێر دروشمی هێڵی سێیەم یان نەهجی سێیەم، لەکۆتایشدا کۆکردنەوەی هەموو ئەم کانتۆنانە لە هەرێمکدا کە بە سیستەمی سیاسی کۆمەڵەی نیشتیمانی بەڕێوە دەچێت.
لە هێژاوا چاك دەزانن کە تەنها دەستوری سویسرایە دەتوانێت سیستەمێکی ئارام بۆ ناوچەیەك دروستبکات کە فرە نەتەوە و فرە ئاین بێت و لەهەمانکاتدا سیستەمێك بێت کە هەرگیز ڕێگە نەدات زۆرینە حوکمی کەمینە بکات.
لە هەرێمی کوردستانی خۆشمان بەجۆبەجێکردنی ئەم سێ خاڵەی خوارەوە کە چاکسازیی بنەڕەتیی سیستەمی سیاسی لەخۆدەگرێت، دەتوانین ببین بە خاوەن سیستەمێکی سیاسی سەقامگیر کە لە داهاتودا نەك تەنها دەبێتە چەترێك بۆ هەرێمی کوردستان، بەڵکو شارەکانی تری دەرەوەی هەرێمیش بەبێ ئەوەی سەربەخۆیی خۆیان لەدەست بدەن دەتوانن بێنە ژێر هەمان چەترەوە، وەك ئەوەی کە سویسرا لەماوەی (200) ساڵدا لە سێ کانتۆنەوە بوون بە 13 کانتۆن.

پێژەکە ئەم سێ خاڵە لەخۆدەگرێ

1. گۆڕینی سیستەمی سیاسی. 2. دابەشکردنی دەسەڵاتە ئیدارییەکان بەسەر ناوچەکاندا و دامەزراندنی کانتۆنەکان. 3. یاسای بڕیاردانی هەرێمی کوردستان.

1. گۆڕینی سیستەمی سیاسی هەرێمی کوردستان

لە جیهاندا چوار سیستەمی سیاسی کاریان پێدەکرێت:

1. سیستەمی سەرۆکایەتی وەك ئەمریکا. 2. سیستەمی پەرلەمانی وەك بەریتانیا . 3. سیستەمی تێکەڵ (سەرۆکایەتی\پەرلەمانی) وەك فەرەنسا. 4. سیستەمی حکومەتی کۆمەڵەی نیشتیمانی (حکومەتی پەرلەمان) وەك سویسرا.

بۆ ئەمە ئەوە ڕوونە کە هەرسێ سیستەمەکەی یەکەممان تاقیکردوە و نەگەیشتینە ئەنجام، وەك ئەوەی لە ساڵی (1991)ە کوردستان بە سیستەمێکی پەرلەمانی دەستی پێکرد و لەدوای شەڕی ناوخۆ و ڕوخاندنی

رژەمی بەعس ساڵی (2003)، یاسای سەرکایەتی بۆ بارزانی لەلایەن پارلەمانەوە پەسەند کرا، بۆئەوەی یاساکانی هەرێم دژوار نەبێ لەگەڵ دەستوری عێراقدا (سیستەمی حوکمڕانی عێراق پەرلەمانییە بە گوێرەی دەستور)، بەڵێ لە کوردستان جۆرێك لە سیستەمی تێکەڵ (سەرکایەتی\پەرلەمانی) بەڵێوە دەبرا، بەڵام لە 12.10.2015ەوە پاش ئەوەی پەرلەمان پەکخرا و مەسعود بارزانی بوو بە حاکمی سەرەکی کوردستان و سیستەمی حوکمڕانی لە کوردستان گۆڕا بۆ سیستەمی سەرکایەتی، تەنانەت پێش ریفراندۆمەکە بارزانی ئەنجومەنێکی شۆڕشگێڕانەی وەك بناغەی حوکمڕانێکی عەسکەریی دامەزراند.

ئێستا وەکو لێژیك تەنها سیستەمی چوارەممان لەبەردەم ماوە (سیستەمی حکومەتی کۆمەڵەی نیشتیمانییە)، ئەگەر بە پراکتیزەکردنی ئەم سیستەمە بتوانین هەموو شارەکانی کوردستان(تەنها سلێمانی و هەولێر و دهۆك نا، بەکو شارەکانی دیکەش وەك زاخۆ و ئانییە و هەڵەبجە و کۆیە.....هتد) دەسەڵاتە خۆجێیەکانیان بۆ زیادبکەین تا ئاستی پێکهێنانی (کانتۆن) ئەوە لەماوەیەکی کەمدا دەتوانین ببین بە خاوەنی هەرێمێکی سەقامگیر، کە هیچ حیزب و بنەماڵە یان خێزانێك ناتوانێت کۆنترۆڵی ئەم هەرێمە بگرێتە دەست.

1. حکومەتی کۆمەڵەی نیشتیمانی (حکومەتی پەرلەمان)

فەیلەسوفی بەناوبانگ جان جاك ڕوسۆ (Jean-Jacques 1778-1712 Rousseau) بە باوکی ڕاحی ئەم سیستەمە دادەنرێت بەو مانایەی کە (دەسەڵات دەبێ لەژێر دەستی ئەو کۆمەڵەیەدا بێت کە ئاستەوخۆ لەلایەن خەڵکەوە هەڵدەبژێررێت کە پێیدەڵێن کۆمەڵەی نیشتیمانی یان کۆمەڵەی گەل)، لەهەمانکاتدا پێیدەوترێ سیستەمی قەیران و دوای شۆڕشەکان (لەبەرئەوەی لەکاتی داووخان و قەیران و شۆڕشەکاندا پەنای بۆ دەبرێت)، ئەم سیستەمە بۆ یەکەمجار لە فەرەنسا لەدوای ناسەقامگیریی لەو وڵاتەدا جێبەجێکرا (لە 1792 تا 1795)، پاشان هەڵوەشایەوە و دواتر لە ساڵی 1848دا لە فەرەنسا و سویسرا لەدوای شەڕی ناوخۆی نێوان کاتۆلیك و پرۆتستاندا جێبەجێکرا، لە فەرەنسا لە ساڵی 1871دا کۆتای پێهێنرا بەڵام لە سویسرا تا ئەمڕۆش کاریپێدەکرێت.

حکومەتی کۆمەڵ بەو مانایە دێ، هەرسێ دەسەڵاتی (یاسادانان و جێبەجێکار و دادگا) لەژێر دەستی پەرلەماندا بێت و لەم حاڵەتەدا پارلەمان ئەنجومەنێك پێکدەهێنێت کە لە چەند کەسێك پێکهاتبێت بۆ بەڕێوەبردنی کاروباری حکومەت کە پێیان دەڵێن (ئەنجومەنی حکومەت)

و دادگایش سەربەخۆ نابێ، بەڵکو دادوەرەکانی دادگای باڵا لەلایەن پەرلەمانەوە دادەمەزرێن.
ئەنجومەنی حکومەت لەژێر چاودێری پارلەماندا کاروباری حکومەت دەباتەڕێوە و ئامۆژگاری و فەرمان لە پەرلەمانەوە وەردەگرێت، بەڵام نابێت ئەندامانی ئەم ئەنجومەنە لەهەمانکاتدا ئەندامی پارلەمانیش بن.
بڕیاری ناو ئەم ئەنجومەنە بە کۆی دەنگ دەبێت و هیچ کەسێك لەم ئەنجومەنە دەسەڵاتی لەوانی تر زیاتر نییە، سەرکایەتی ناو ئەم ئەنجومەنە هەرسالەی بەر کەسکیان دەکەوێت، جگەلەمەش هیچ کەسکیش ناتوانێت و بۆی نییە لە یەکجار زیاتر سەرکایەتی ئەنجومەنەکە بکات.
شایانی باسکردنە کە سەرکایەتی ناو ئەم ئەنجومەنە تەنها تەشریفاتی دەبێت و هیچ دەسەڵاتکی بە زیاد ناکات.
پارلەمان دەتوانێت ئەندامێك یان هەموو ئەنجومەنەکە بگۆڕێت، بەڵام ئەم ئەنجومەنە ناتوانێت پارلەمان سڕ بکات و داوای هەڵبژاردنی پێشوەخت بکا یان پرۆژە پێشکەش بە پەرلەمان بکات، بەڵکو کارەکانی تەنها جێبەجێکردنی فەرمانەکانی پارلەمان و بەڕێوەبردنی وەزارەتەکان دەبێت.

لەحاڵەتێکیشدا ئەگەر هەر ئەندامێکی ئەم ئەنجومەنە پرۆژەیەکی هەبێت ئەوە دەتوانێت لەڕێگەی ئەندامانی پارلەمانی حیزبەکەیەوە پێشکەش بە پارلەمانی بکات، لەم سیستەمەدا (حکومەتی پارلەمانی)، دەسەڵاتی لە دەستی پارلەماندا دەبێت.

چۆنێتی پێکهێنانی پەرلەمان

دەبێت پارلەمان دابەشبکرێتەسەر دوو ژوور بەناوی (ژووری ئەنجومەنی نوێنەران) و (ژووری ئەنجومەنی پیران).
ژووری ئەنجومەنی نوێنەران لەو ئەندامانە پێکدەهێنرێن کە ڕاستەوخۆ لەلایەن خەڵکەوە هەڵدەبژێردرێن، هەروەك ژووری ئەنجومەنی پیرانیش لەو ئەندامانە پێکدەهێنرێن کە سەرۆك و جێگری سەرکی کانتۆنەکانن.
بڕیارەکانی ناو پارلەمان بە زۆرینەی دەنگی هەردوو ئەنجومەنەکە پەسەند دەکرێت، مەغزای دابەشکردنی پارلەمانیش بەسەر ئەم دوو ئەنجومەنەدا ئەوەیە کە کانتۆنە گەورەکانی وەك هەولێر و سلێمانی کە دەبنە خاوەنی زۆرترین ئەندامانی ئەنجومەنی نوێنەران، نەتوانن بەو زۆرینەیە مافی کانتۆنە بچوکەکانی وەك هەڵەبجە یان دهۆك بخۆن، چونکە لە ئەنجومەنی پیراندا هەموویان سەروو دوو ئەندامیان هەیە، بەمشێوەیەش یەکسان دەبن لە پەسەندکردن یان ڕەتکردنەوەی یاساکان،

چونکه لەکۆتایدا هیچ یاسایەك ناچێتە بواری جێبەجێکردنەوە ئەگەر بڕتوو لەهەردوو ئەنجومەنەکەدا بە زۆرینەی دەنگ تێنەپەڕێت.

چۆنێتی پێکهێنانی ئەنجومەنی حکومەت

جوانی ئەم سیستەمە لەوەدایە کە هیچ حیزب و کوتلە و لایەنێك یان نەتەوەیەك یان ئاینی زۆرینەی هەرێم ناتوانێت هەموو ئەندامەکانی ئەم ئەنجومەنە بخاتە ژێر فشارەکانی خۆیەوە، بەڵکو ئەندامانی ئەم ئەنجومەنە لە حزبە براوەکانی ناو پارلەمان پێکدێن و لەهەمانکاتدا لە نەتەوە سەرەکییەکانی وڵات (ئەگەر وڵاتەکە فرەنەتەوە بوو) و لە ئایین و مەزهەبە جیاوازەکان (ئەگەر وڵاتەکە فرە ئاینی یان فرە مەزهەب بوو).
بۆ نموونە لە سویسرا کە ئەنجومەنی حکومەت پێکهاتووە لە حەوت کەس، لەبەرئەوەی لەهەم وڵاتەدا فرە حیزبی و نەتەوەیی هەیە (ئەڵمانی\فەرەنسی\ ئیتاڵی) و فرە مەزهەبیش هەیە (کاتۆلیك\ پرۆتستانت) بۆیە هەرچەندە وەك یاسا نەنوسراوە بەڵام وەکو عورف دەبێ ئەم حەوت ئەندامەی ئەنجومەنی حوکم لە چوار حیزبە سەرەکییەکەی ناو پارلەمان هەڵبژێردرێن و دەبێت لە هەرسێ نەتەوەکەی تێدابێت، هەروەها دەبێت لەهەردوو مەزهەبی کاتۆلیك و پرۆتستانتی تێدابێت، واتە هەر دوو ئەندام لە حیزبەکانی یەکەم و دووەم و سێیەم و ئەندامێکیش لە حیزبی براوەی چوارەم.
بۆ هەرێمی کوردستانیش دەتوانرێت ژمارەی ئەندامانی ئەنجومەنی حکومەت بەگوێرەی ژمارەی وەزارەتە سەرەکییەکان دانرێت و هەڵچاوی ژمارەی شارەکان و پارتە سەرەکییەکانی ناو پارلەمان بکات، بەڵام نابێت هەرگیز لە ژمارەی پەنجەکانی دەست تێپەڕێت.

2. حکومەتی خۆجێی (کانتۆن) بۆ هەموو شارەکانی هەرێمی کوردستان

بۆ چەسپاندنی سیستەمێکی تێکەڵ و دیموکراتی و دابەشکردنی دەسەڵاتەکان لە هەرێمی کوردستاندا، دەبێت لەگەڵ گرێنی سیستەمی حکومڕانی بۆ سیستەمی سیاسی حکومەتی کۆمەڵ لەهەمانکاتدا دەبێت سیستەمی حکومەتی خۆجێیی بۆ شارە گەورەکانی کوردستان بچەسپێنین و چەند کانتۆنێك دروستبکەین.

کانتۆن ئەو یەکە ئیدارییەیە کە چەند شار و شارۆچکەیەك دەگرێتەوە کە بەشێوەیەکی سەربەخۆ ئیدارەی کانتۆنەکە دەبەن بەڕێوە، تەنها سیاسەتی دراو و سیاسەتی نگەوبان و سیاسەتی دەرەوە و سیاسەتی بەرگریی نەبێت کە ئەمانە لەژێر دەسەڵاتی حکومەتی ناوەندی دەبن.

بەڵام سیاسەتی ناوخۆی کانتۆن و سیاسەتی ئابووری و پەروەردە و ....هتد، دەکەوێتە ژێر دەسەڵاتی ئەو حکومەتە خۆجێییە کە کانتۆنەکان بەگوێرەی دەستورە خۆجێیەکانی خۆیان بۆ کانتۆنەکانیان پێکیدەهێنن.
لەم حاڵەتەدا ئەم دوو ئیداریەی کە پارتی و یەکێتی لە ساڵی (1996)ە پەیڕەوی دەکەن، دەتوانرێت بەشێوەیەکی شەرعی بکرێتە دوو کانتۆنی جیاواز یان زیاد لە دوو کانتۆن، چونکە ناتوانین ئەو ڕاستییە بشارینەوە کە دوو ئیدارەیی تەنها خەتای پارتی و یەکێتی نییە، بەکو هەوڵێر و سلێمانی و ناوچەی بادینان و ناوچەی هەورامان و گەرمیان، هیچ کام لەم ناوچانە نایانەوێت لەژێر دەسەڵاتی حوکمڕانی ناوچەیەکی تردا بن.

ئەم سەبجێکتەی مێژووی خۆی هەیە لە ناوچەکەدا، بۆیە ئێمە تەنها بەدەست دوو ئیدارەییەوە پەکمان نەخواردووە و نانێنین، بەکو لەلایەکیتریشەوە بەدەست ناوچەگیرییەکی مێژوویییەوە کە ڕێگرە لەبەردەم سیستەمێکی مەرکەزی کە پایتەختەکەی هەولێر بێت، لەم حاڵەتەشدا پێکهێنانی کانتۆن بۆ ناوچەی جیاوازەکانی کوردستان تاکە چارەسەرە بۆ دورخستنەوەی بەدکاریگەریی ناوچەگیریی.

3. بڵایەنی (الحیاد)

هەرێمی کوردستان ئارامی و ئاشتی بەخێیەوە نابینێت ئەگەر بڵایەنی هەرێمی کوردستان نەکرێت بە یاسا و جێبەجێ نەکرێت وەك پرەنسیپێك بۆ چۆنێتی ڕەفتارکردن لەگەڵ وڵاتە دراوسێکانیی و تەواوی دنیادا.
واتە بۆئەوەی هەرێم لە ناکۆکی و شەڕی نەتەوایەتی نێوان (عەرەب\ تورك\ فارس) و ئایینی و مەزهەبی نێوان (ئیسلامی\ مەسیحی و شیعی\ سونی) و و نوودەوڵەتی (ئۆژئاوا\ ڕوسیا) بپارێزین، سەرەتا دەبێت بڵایەنی خۆمان ڕابگەیەنین.
ئەمەش بە دەرکردنی یاسای بڵایەنی هەرێمی کوردستان دەبێت کە ڕێگەنادات حکومەتی هەرێم ببێت بە تەرەفێك لە هەر ناکۆکییەك لە ناوچەکەدا و لەهەمانکاتدا ناشهێڵێت هیچ گروپ یان پارتێك لە هەرێم لایەنگری وڵاتانی دراوسێ و زلهێزەکان بێت، یان لایەنگری گروپە میلیشیاکان بێت کە شەڕی مەزهەبی یان ڕەیسیستی یان ئایینی دەکەن.
هەروەها پێویستە لەو یاسایەدا سزای هەڕەشانەوە و دادگایی دیاریبکرێت بۆ حکومەت و کانتۆن و پارت و گروپە جۆراوجۆرەکان لەحاڵەتێکدا ئەگەر بڵایەنی خۆیان لەدەستدا.

نمونەی دەوڵەتێکی بڵان کە 500 ساڵە بڵایەنی خۆی ڕاگەیاندووە و تاوەکو ئەمڕۆ بە ئاشتی و ئارامی لەنێوان دەوڵەتە زلهێزەکانی

دنیادا دەژی، سویسرایە.

سویسرا دەوڵەتێکی بچوکە لەناوان چوار دەوڵەتی زلهێزی وەك (فەرەنسا\ ئیتالیا\ نەمسا\ ئەڵمانیا)دا، بۆیە دەیزانی ئەگەر بۆتو ببێت بە لایەنگریی هەریەك لەم دەوڵەتانەڕ زیانمەن دەبێت و ناتوانێت سەقامگیربێت، هەربۆیە لە ساڵی (1515)ەوەڕ بڕیاریدا خۆی ڕاگەیاند و تاوەکو ئەمڕۆ نەچووەتە بەرەی هیچ لایەنێك، جگەلەوەش نەلە شەڕەکانی ناپلیۆن و نە لەجەنگی جیهانی یەکەم و دووەمدا و نە لەجەنگی ساردی نێوان ڕۆژئاوا و سۆڤییەتدا بەشداری نەکردووە، بۆیە نەك پێنج سەدەیە سەقامگیرە و داگیرنەکراوە و دابەشنەکراوە، بەکو بووەتە سەنتەری دانوسان و ئاشتەوایی لەنێوان نەتەوە زلهێزەکاندا. شایەنی باسە بڕیاریدانی و سەقامگیریی ئەم وڵاتە بووەتە مایەی بوژانەوەی ئابووری و جێی متمانەی سەرمایەداران.

دەوڵەتە زلهێزەکان و ئیمپراتۆرەکان هەمیشە هەوڵیانداوە کە لە نێوانیاندا دەوڵەتێکی بچوك و بڕلایەن دروستبکەن، تاوەکو خۆیان بپارێزن لە شەڕێك کە دەزانن قورسە سەرکەوتن تیایدا، نموونەی لەمجۆرە دەوڵەتانە ئەفغانستان و مەقدۆنیایە.
سویسراش هەمیشە ئەو سنورە ئارامە بووە کە نە فەرەنسییەکان یان ئەڵمان یان نەمسا و ئیتالیا نەیانویستووە لەنێوان خۆیاندا تێکیبدەن.
کوردستانیش کاتێ بڕلایەنی خۆی ڕاگەیەنێت، ئەوە دەبێتە ئەو هەرەمە بچوکەی کە نە تورکیا و نە ئێران هەرشناکەنە سەری و وەك سنورێکی ئارامی نێوان دونیای شیعە و دونیا سونە تەماشادەکرێت، لەسەروو ئەوەشەوە و دوردەکەوینەوە لە دەستوەردانی ئەمریکا و ڕوسیاش و لە کۆتاییدا دەبێتە ئارامگەی سەرمایەدارانی ناوچەکە و بوژانەوەی سەرچاوە ئابوورییەکان.

کورتەیەك

لەهەرێمێکدا ناوچەگەرایی هەگی داکوتابێت و دوو حیزبی خاوەن هێزی چەکدار بۆ ماوەی بیست و شەش ساڵ سنوریان لەنێواندا دانابێت و هیچ مۆژوو و ئەرشیفێکیش لە حکومڕانی سەبەخۆ نەبێ و فرە نەتەوەیی و ئاینیی و فرە مەزهەب و زمانیش لە هەرێمەکەتدا بوونی هەبێت، چۆن دەکرێت بتوانین ببین بە خاوەنی هەرێمێکی سەقامگیر و سەرکەوتوو؟

سیستەمی حکومەتی پارلەمانی سیستەمی ڕزگاربوونە لەکاتی قەیران و داوخان و شکستی حوکمڕانیدا، بۆیە فەرەنسا ئەوکاتانەی کە قەیرانی

گەورە ووی لە سیستەمی حوکمانییەکەی کردبێت، پەنای بۆ ئەم سیستەمە بردووە.
تورکیا و ئەتاتورکیش لە ساڵی (1924)دا بەهەمانشێوە پەنایان بۆ ئەم سیستەمە بردووە، بۆئەوەی بتوانێت لەدوای داوخانی دەوڵەتی عوسمانی لەجەنگی جیهانی یەکەمدا دەوڵەت و سیستەمێکی سەقامگیر دروستبکەن، بەڵام لەگەڵ کات و سروشتی ئەم دەوڵەتانەدا لەگەڵتایبدا ئەم سیستەمە کاڵبووەتەوە یان لابراوە ، چونکە وەك پێشتر ئاماژەم پێدا پتر سیستەمێکی فریادڕەسە لەکاتی قەیرانەکاندا، بەڵام ئەمەی وایکردووە کە لە سویسرا بەردەوامیی پێبدرێت ئەوەیە کە سویسرا پێکهاتووە لە (٢٦) کانتۆنی سەربەخۆ و جگە لەمجۆرە سیستەمە سیاسییەڵ هیچ سیستەمێکی سیاسی ناتوانێت یەکسانییەکی ڕاستەقینە لەنێوان ئەم کانتۆنانە دروستبکات کە هەندێکیان بچوکن و لەژێر هیچ سیستەمێکی تردا مافەکانیان پارێزراو نابێت.

ئێمەی کوردیش هەر لە مێژوودا هەرگیز خاوەنی حکومەتێکی مەرکەزی نەبوین، بەڵکو خاوەنی کۆمەڵێك ئیماراتی سەربەخۆ بووین، ئێستەش هەر ناوچەیەك لە کوردستان جیاواز لە ناوچەکانی تر دەیەوێت حکومڕانێتی خۆی بکات.
دوو ئیدارەیی و ناوچەگەرایی و تایبەتمەندێتی شار و ناوچە جیاوازەکانی کوردستان، بەنموونە شەنگال و کەرکوك ئەوەمان پێدەڵێت کە لەپاڵ سیستەمی حکومەتی پارلەمانی دەبێت دەسەڵاتی بەڵێوەبەردنی ئیداری شارە جیاوازەکانیش بکرێتە حکومڕانی خۆی یاخود کانتۆن، بەمشێوازەڵ نەك تەنها حکومڕانییەکی سەنتەری تاکە کەس یان تاکە پارتێك ناهەڵبژێن، بەڵکو دەسەڵاتی مەرکەزیش کاڵدەکەینەوە و هەر هاوڵاتییەك لە ناوچەکەی خۆیدا پەیوەندی ڕاستەوخۆی بە حکومەتە خۆجێکانەوە دەبێت و هەروەها هەر حکومەتێکی خۆجێیی بە ئازادی خزمەتی ناوچەکەی خۆی دەکات.
لەم حاڵەتەشدا جۆرێك لە کێبەرکێ لەنێوان کانتۆنەکاندا دروست دەبێت بەوەی کام ناوچە دەتوانێت زیاتر خزمەتی هاوڵاتیانی خۆی بکات، لە کۆتایشدا ئەم کێبەرکێیەڵ دەبێتە مایەی بوژانەوەی ئابووری و سیاسیی و سەقامگیریی سیاسی هەرێمی کوردستان.

تەواوکەری چاکسازییەکانی کوردسان بە یاسای بڵایەنی حکومەت و پارتەکان کامڵ دەبێت، چونکە بەدرۆژایی ئەزموونی حکومڕانی پارتەکانی ئەم هەرێمە هەمیشە دەستێوەردانی دەرەکی بووەتە هۆکاری شەڕی ناوخۆ و جارەها ناکۆکی تر، کوردستانیش تاوەکو ئەمڕۆ لەژێر هەحمەتی تێپبارانی سنورەکانیدایە و وڵاتانی وەك ئێران و تورکیا و

سعودیە و ئەمریکا و ڕوسیا و تەنانەت حکومەتی ناوەندی عێراقیش لە بەغدا، بە گومانەوە دەڕوانێنە هەڕەمی کوردستان و لەو هەوڵەدان کە حکومەتی هەرێم و گروپ و پارتە دەسەڵاتدارەکان بخەنە ژێر کۆنتڕۆڵ و ئەجێندای خۆیان و دژ بە نەیارانیان بەکاری بهێنن، بۆیە زۆرجار دەبینین کوردستان دەبێتە مەیدانی یەکلاییکەرەوەی شەڕەکانیان.

تەنها بە پراکتیزەکردنی پرەنسیپی بێلایەنی حکومەت و پارتە سیاسییەکان، کوردستان دەگەیەنێتە ئەو ئارامگایەی کە هیچکام لە وڵاتە زلهێزەکان لێی نەترسن، بەمجۆرەش دەتوانین ئەم هەڕەمە بچوکە سەرکەوتووە دروستکەین لەنێوان کەمەڵك دەوڵەتی ناکۆکی وەك: (سعودیا\ ئێران\ عێراق\ تورکیا\ سوریا)، وەك ئەوەی کە سویسرا دروستیکرد لەنێوان کەمەڵك دەوڵەتی ناکۆکی وەك: (ئەڵمانیا\ ئیتاڵیا\ نەمسا\ فەرەنسا)دا.

بەلەیەکچوونی جێپەڵەتیکی کوردستان و سویسرا، دەتوانین پەیەوی ئەو دەستورەی ئەوان بکەین کە ئەوانی کردووە بە نمونەی دەوڵەتکی کۆنفیدراڵی سەرکەوتوو، ئەمەش دژئاوا دەبینین لەسەر هەمان ڕێچکە ناوچەکانی خۆیان دەبەنەوە لەژێر دروشمی مەنهەجی سێیەم (واتە نە مەنهەجی دیکتاتۆری و نە مەنهەجی ئیسلامی سیاسی)، ئەمەیش دەتوانین ئەم مەنهەجە لەژێر دروشمی چاکسازی بنەڕەتی لە سیستەمی سیاسی هەرێمی کوردستاندا پەیەو بکەین.

29.01.2018

عەفرین لەژێر هێرشی شمشێری سوڵتانی زەردا... گۆشتیار مەحمود

نەتەوەی کورد لەهەرپارچەیەکی خاکی داگیرکراودا، بەدرێژای مێژوو نەیارانی زەردار بەپاساوی جۆراوجۆر لەسەربنەمای مەزهەبی شیعی و سوننەگەرای و نەریتی خێڵەکی و عەشیرەتگەرای نەتەوەی کوردیان بەشبەشکردوە و شوناسی نەتەوەخوازی لای تاکی کورد کاکڕاوتەوە

تاوکو بورکانی پەنگخواردوی هەستی ناسیونالیزم ونەتەوەپەروری کورد دیوار وبەربەستی کپکراوی شەقبردوو و نەیاران هەرگیز نەیانتوانیوە پشکی ئاگردانی شەشکانی ئەم گەلەستەمدیدەیە دابمرکێننەوە. بەداخەوە، هەرکاتێک ئازایەتی و نەبەزی کورد شکێنەری کەت وزنجیری ژێردەستەیی و زەرداری بووبێت دوژمنانی کورد لە نیشتیمانی ئەم نەتەوەیدا تەی خونەژی و دوبەرەکیان لەناو کوردا چاندوو ناهەشیاری و ساویلکەی کورد وایکرد نەوەدوای نەوە بەمیراتی تەکەزقژان و یەکترلەناوبردن ویەکترقەکردن بەری چنراوی نەیاری باوانیان زیندووبکەنەوە. لەهەمان کاتیشدا دوژمنانی کورد بە گیانی وەحشگەی تەنویەتیان بەمژینی خوێنی ئەم نەتەوە بەدبەختە شکاندوە و زەر جار بەبەرچاوی هەموو دونیا مەژووی نامرۆقایەتی دژبەکورد گەیشتەتە لوتکەی ناشرینی و پیسی ودڕندەکاری ئێستاش ئەم زەکاوە هەرلەی ئەچەک و هەر لەپەرسەندن دایە.

لەم سەردەمدا، ئەوەی بەئاشکرا دژ بە عەفرین دەکرێت مشتکە لەخەرمانی جینگێستانی نامرۆقایەتی دوژمنانی کورد کە سەدە دوای سەدە لەزەماوەندی دەستگرتنەشانی تورک و عەرەب و فارس وئەنە تاوانکاریەکنیان دوبارەدادەژنەوە. لەهەموو لایەکەوە گورگە دەمبەخوێنەکان جارێک لەژێرناوی رزگخراوی تیرۆرستی داعش و جارێک لەژێرناوی پاکتاوی تیرۆر و ئاسایشی نەتەوەی تورک پەلاماری عەفرین دەدرێت و لەناوچاڵی تاریکی بێکەسی دا منا و دایک و پیروپەکەوتەی بەتاوانی کورد زیندەبچاڵ دەکرێن و ژیانیان لەدەستەندرێتەوە. ئەوانەش لەرووی ئاینی و یاسای و سیاسی یەوە کەوایەتیان بەم پەلامارە وەحشیەتگەیەدا بەتاهەتیەی بەرنەفرەتی مەژوو کەوتوون. ئەوەی جێگای تەئامان و ووردبوونەوەیە لەم پلانداڕشژاوەدا کەپەویستە شیکردنەوە و وردبینی بە لەکدانەوەی نیازی سوڵتەی میلیتاریزمی سوڵتانی زەردار(ئەردەغان)بکرێت، بەخوێندنەوەیەکی ئاستەقینەی ئەم سێ هەنگاوە کەکە هاوبەشە (ئاینی ، یاسای، سیاسی) دەتوانرێت نهێنی پشت ئەم ڕوداوەجەرگبڕە بخرێتەروو کە ئەمانەن:

١ــ هەندی کەکەی ئاینی:

یەکێک لەسەر مەشق و هەڵکاریگەرەکانی جیهادکردنی ئەم پلانە کوردکوژیە، کەلکەی فەتوایەتی و شەریعەتپەدانی دەوڵەتی تورکیا بە پەلاماری سەر شاری عەفرین کەدەنگی شەقامی سوننەگەایی یە تاوکو لەڕووی ئاینیەوە پیلانکەی بیخاتە چوارچێوەیکی شەرعی و بەحوکمی ئەوەی هەشبەرەکە لەجیهانی ئیسلامی ڕوبەڕوی هەڵوەشانەوەبێتەوە و

پشگیروپاپشتبکرەت لەوەی کەشتنی خوێنی کوردەکانی ءەفرین حەساە ئەویش بانگەوازی یەکبە (فەتح) کردن.

بەئێم مەبەستە، ءەلی قەرەداغی ئەمینداری گشتیی یەکێتیی جیهانیی زانایانی موسڵمان لە ئاژانسی هەواڵی ئەنادۆل ووتی (“پشتگیری دەکەین لە تورکیا بە پاراستنی سنوورەکان و گەلی خۆی لەهەر شەرعییەو”). واتە بەوماناییەی تورکیا مافی خۆیەتی سنوورەکانی بپارێزێت. هەڵبژاردنی کوردێک بەئابڕایەتی و پەدانی نازناوی ئەمینداریەتی و کەکردنەوەی جیهانێک لەزاناو ویژدانپەروەرانی خودا تەنها بەدەمکوتکردنی موسوڵمانانی جیهانە کە ئەو سنورەی تورکی چەپەڵ پارێزگاری لەدەکات سنورێکی دەستکرد نیە! ئەوگەلەی لەهەردوو دیووی سنورەکەن گەلی هاوردەن و لەقەومان و دەسەڵاتی تورکیای وەحشەتگەەی پارێزەریانە! بەگومان تورک لەهەردوو دیوی سنورەکە بەگانەیە ئەوسنورەش کەجەستەی یەک نیشتمانی لەتکردوە یەک گەلی لەسەر دەژیت کەگەلی کوردە وتاکەمەترسی لەسەر ژیان و خەبژەوی گەلی کورد تەنها کەبەی ژەهراوی لغاجەی تورکە کەچەنوکی لەخاکی پەبەرەکەتی کوردگیرکردوە و چاوی تەماحی بەیوتە سامانی نیشتیمانەکی زوەملەکراو.

ئەم ەوداوانە هەمیشە ەووی ەاستەقینەی هەزو لایەنەکان دەردەخات کە دابەشدەبن بەسەر بەرەی پاپشتی هەزی زەرداری یان پشتیوانی گەلی چەوساوە، کورد وەک گەلەکی ستەملەکراو نەک تەنها قوربانی شمشێری دەستی بەگانە بووە بەکو گەردەنی گەلی کورد لەژێە ەەحمی چەقەی دەستەکی کورد زەرجارە (بِسْمِ اللهِ) ی لەکراوە و خوێنی حەەالکراوە و بە سەربرین وبلیتی چونەبەهەشتەک لەبازاری بازرگانیکردن بەمەرەف بەتەقوربانی. ئەگەر سەردەمی پەلاماری دەندەکانی تاریکپەرستی داعش بە سەر کورد سەردەمی پاساوبەدەستی یەکێتیی جیهانیی زانایانی موسڵمان بووبە کە داعش لەژێر سێبەری دوژمنانی ئیسلام کاردەکات و بەیە ووتەی ئەمینداریەکی یەکێتیی جیهانیی زانایانی موسڵمان هیچ کاریگەری نابێت چونکە ئەوان لە پەیەەوی شەریعەتی ئیسلام لایانداوە و بەیە نەتواندرا ەشتنی خوێنی کورد حەرامبکرێت. ئەوا ئەمەە بەەەژی ەوناک فەەکەی جەنگی، فەەکەی بەفەەکەوان، تانک، تەپ و هاوەن ودەبابە ی تورکی پەلامری ءەفرینی دا، تە بەە ی ئەمینداریەکوردەکە چەند لە ژمارەی خەڵکانی کەمیدەکردەوە ئەگەر بەتوندی ئیدانەی ئەم هەەشە دەندەکاریەیی شەرمەزارکردبوایە؟!

دیسان بەداخەوە، دەستەکی شەرمەزاری شکاوی کورد بەرنەفرەتی مەژوو

کەوت ئەگەر لەزووترین کات دەستکانی بۆ ئاسمان بەرزنەکاتەوە و تۆبەی وەهمی قەرەداغی لەقراغ کورسی سوتەی سوتانی زەردار باوەشێنەی بەردەوامی مانەوەی سەرتاقیکاری حەماکردنی گەشتوخوێنی ژن ومنداڵ و دایک وهاوڵاتی بتاوان. بۆیە با هەرلەوگەڵین ئێندام پەڵەمانێکی تورکمان لەناوجەرگەی کوردستانی باشور پشگیری پەلامارەدەندکاریکەی کرد، و لەولاشەوە لەناو وڵاتی تورکیا دوژمن بەهاینی گەشت وخوێنی کورد نزیک لە نیوەد هەزار ووتارخوێنی مزگەوتکان پشتاستی ووتکانی ئەمیندارکوردکەیان کردوو لەسەرانسەری شارکان بە خوێندنی سورەتی (الفتح) بانگەوازی هەڵکردنی ئاڵای داگیرکاری بەسەر شاری عەفرینیان جاردا و هاوڵاتی بتاوان لەخاکەپڕبرینکەیدا خەڵتانی خوێنکرا. پاشان بۆئامادەبوونی ئەردۆغان لەیەکەم پرسەی ماتەمینی سەربازکوردکوژکان ئایاتی قورئانی بەسەردا خوێندنەوە وەک ئاوەی لەپێناو ئیسلام لەجەنگی جولەکە و ڕزگارکردنی قودسی فەلەستین بەوانامەی شەهادەت هەڵبواسی بەسەرتابوتی تەرمی سەربازکانی!

لەبەشکی تری ووتکانی عەلی قەرەداغی ئەمینداری گشتیی یەکێتیی جیهانیی زانایانی موسوڵمان ڕاشیگەیاندوە ("بە هەموو توانایەکمەوە دژی پرۆژەی ئەمریکی – سەهیۆنی دەوستەمەوە کە خوازیارن تاوی خراپەکاری و فیتنە لەناوان مسوڵمانداندا بچێنن"). سەرەڕای ئاوەی ئەم ناودارە لەجیهانی ئیسلامی یەکەم هەنگاو دژی سازدانی ئەم کوشتارگەیە نەوستاو پەیامێکی خاڵی لەبەهاکانی ژیاندستی بەسەر ئەم مەملەکەتە خۆدە و گەردنی ئەم گەلە چەوسایەوەی خستە ژێر هەڕحمی شمشێری دەستی ئەردۆغان.

لەهەنگاوی دووەم پاساو بیانوی دایە دەست تورکیا بەپێیەوکردنی ئەم هەڕەشە وەحشتگەریە تاوکو موسلمانان دژی ئەم هەڕەشە نەژێنە سەر شەقام، و سەرنج و چاوی جیهان لابدرێت لەسەر سنوری دەستکرد و گەلیەشکراو و بێشخوراو. لەهەنگاوی سێ یەم و کۆتای دا بوونی کاریگەری پگەیی خۆی وەک حاکمی بۆتاکردنەوەی سیحری فیتنە و پوچەڵکردنەوەی پیلانی ئەمریکی_سەهیۆنی بۆیانکرد، وەک ئاوەی ئەم ئەمینداڕە وەک پارێزەری سەندنەوەی مافی موسوڵمان لەفەڵەستین دژی پەڕژەی ناساندنی قودس بەپایتەختی وڵاتی یەهودیەکان و ئیسرائیل لەجەنگدابێت و تورکیا فریاد ڕەسکەی قودس و گەورزلهێزی ناتە لەرزی هەنابێتە عەرشی ئیسرایل و لەگەڵ زەوی تەفروتونای کردبێت؟! ئاوها حەماس لەووتکانی بەدیدکرێت. بەڵام هزری خەڵافاوی و قورمیشکراوی خوێندنەوەی ڕاستقینەی پشت پەردەی ووتکان دڕیدەخات

ئاگر نیتی بۆتاکردنەوەی سیحری فیتنەبێت و وەک خەمخۆر پڕشی ناوبانگی ئایینی ئیسلامبێت با بفڕموو بۆ مزگەوتی سپی و وبجوبۆ وعەبای ئاشتی و بدەستی بدەستنوێژ و وبیژدانەنوستوەکەی لەخۆوەلسێنێ و لەناو جەرگەی شاری عەفرین ڕاپەوان بکات و سینگی بخاتە بەردەم لولەی دەبابە وتەپی تورک تاوەکو بەهەموو دونیا بکردار ڕونبێتەوە ئەو لایەنە کە یە کە خوازیارن تەوی خراپەکاری و فیتنە لەنێوان مسوماناندا ئەچێنن؟!

بەڵام ووی ڕودەری ڕوداوەکان ئاشکرایدەکان ئاگەر ئەم ڕاژگارە ڕاژگاری زیندەبچاکردنی ئازادی گەلی ژێردەستەکان بێت بەڵام لەهەمان کاتدا ڕاژگاری کەتایەهێنانی ئامرازی چەواشەکاری و خەڵەفاوی و ناهەشیاری گەلەچەوساوەو بەشخوراو مافخوراوەکانیشە. بەیە ئەوانەی نیازیان وایە لەژێر زەبروزەنگ هەوێنی برایەتی ئایینی و ئاشتی و پێکەوژیانی (کورد و تورک، کوردوعەرەب، کوردوفارس) بچارسەربزانن تاتەمانی ئەم ژێردەستەیە درێژبکەنەوە و بەیانوی ئەوەی ("ئیسلام دژی تیرەر و بەدینینە جا لە هەر قەومێک بێت").

ئەمە وەکو ئەوە وایە مشتێک تاریکی بە ناو قەوارەی تاریکستانێک بڕپاو بڕبڕاو بکەی؟! لەکاتێکدا ئەهلی قەوارەکە هەمیشە دوعاخوێنی ئاسەی روناکی و تروسکایی هیوابن، و نوژکەری ڕزگاربوون لەتاریکی داگیرکراوی و ئومێدی سڕبڕخەی بن. چونکە وەڵامی هەز بەهەز و عەقل بعەقل دەدرێتەوە، کورد وەک نەتەوەیەکی زرینە موسەمان چەندچاوی لەئازادی و سەربڕخەیی یە هەندەش باوەشی کراوەبوو بە ئاینێک کەدژی ئەم زوەمبوەستێتەوە، ئەوانەش بەهەرمبەستێک ئاین بکاردەهێنن بنیازگاوەکانیان ئەوا دووجار ڕوویان ڕەشدەبێت لەبەردەم نەتەوەو لەبەرامبەر ئەو خودایەی کە ئەم نەتەوەیەی بە کورد ئافراندوەو زمان و خاک و نیشتمان پێسپاردوون.

۲ـ ڕەهەندی کەکەی یاسای:

تورکیا تا فریوی کەمەگای نوودوەتی بدات بپاساوی ئەوەی هەڕکوردیکانی خەبڕوبڕی کانتانی عەفرین لە کوردستانی ڕاژئاوادا پکهاتەی یەکینەکانی پاراستنی گەل (یەپەگ) و پارتی یەکێتی دیموکرات (پەیدە) بسەبەری سیاسەتی (پەکەکە) و لقێک لەدرەختی ئایدەلەژیایی ئاپۆچتی بگوە ی دونیا چرپاندوە و لەژێر ناوی تیرەر بڕگی یاسای کردونەتەبەر. چونکە ترسی پڕرسەندن و بەهەزبوونی یەپەگ وپەیدە پۆچکردنیان بەهاوکارو هاوپەیمانی ئەمریکا تەواو تورکیای هەراسانکردوە بەڵام ئەوەی ئێستا تورکیا

کاری بەدکات شتێکی کتوپڕنەبوون و لەئاست کاردانەوەی تورکیا چاوەڕوانکراوبوون. دەسەڵاتی فاشیزمی تورک لەم ڕۆژگارەوە گوشاری کردۆتە سەر کەمەڵگای نەودەوڵەتی و ئەنجومەنی ئاسایشی نەتەوەیەکگرتووکان بەمەبەستی پاکتاوی تیرۆر بەهۆشەوە بەربەریەکەی گەماڕۆی عەفرینی دا گوایە یەپەگە و پەیدە جڤگای مەترسین بەسەر ئاسایشی نەتەوەی تورک.

دوژمنانی کورد بەیاسای دارستانی دڕندەکان هەمیشە بە پاروانەک گورگەکانی سیاسەتی گەپانی کوردیان چاوبەستکردوو و پێنگەئازاکانی نیشتیمانی کوردیان لەکونجی زیندانەکان ئۆشکەنجەداوە یەخسیریانکردووون و بە پەتی سەدارە و پاوانی هەوای ئازادی نیشتیمانی کوردی و هاواری هەناسەکانی سەربەخۆی شەهقان و پەشمەرگەو گەریلاکانی پە خنکاندووون! دادوەری ئەم مەهزەلە یاسایی یە دیسان بەفیتی قەڵەشی بەدفەکوردیەکان ئەنجامدراوە بەدمامکی ناسیونالیزم و نەتەوەخوازی حیزبی کوردی ئەم ئافاتی لەکەوتەوە کە ئێستا دەبینین بەپاساوی پاکتاوی تیرۆر تورکیا ئەم هەشدەندەکاریی بەرپاکرد.

چونکە ئۆپلانە نووستۆی تورکیا بەپشگیری هەندەک لەحیزبەکوردیەکانی باشور توانی ئەم بەمبە چێنراوە بەرگی یاسای نەودەوڵەتی بکاتەبەر و هێوتی بزوتنەوەی ڕزگاری خوازی نەتەوەیی لەژێرناوی پارتی کرێکارانی کوردستان بەڕابەرایەتی عبدالڵە ئۆجەلان بخاتە لیستی تیرۆر. بەداخەوە لەماوەی حوکمڕانی چارگەسەدیەک لە دەسەڵاتی کوردی، کوردستانی باشور لەجیاتی ئاوەی کاربەئاوەبکەن ئەم بەمبەچێنراوەی تورکیا پوچەڵبکەنەوەو کار بە ئازادکردنی پێنگی ناوزیندان بکەن بەکو کەوتنە گیانی یەکترو بە فرەکەی جەنگی تورکی و تەپ وتەیارە و دەبابەی تورک یەکتریان قەکرد. چاڵی لەگەڵنانی خەونی سەربەخۆی کوردیان قوڵترکرد و بەهەموو دونیایان سەلماند کە ئەقڵی خەبەرەوبڕی و خەبڕەوی لەکەڵەی سیاسەتی کورد پوکاوەتەوە!

چونکە نەیارانی کورد لەهەرسەردەمەک و زەمەنێکدابن، هەمیشە بەپلانی تەکەمە پەوبالی هەڵکانی کوردیان دەرکەشاوە و پێنگەکانیان قەبەستکردون و هەرکاتەکیش دەستیان هەڵبەیو دەستەکی نوستووی دوژمن بەپەکی ژەهری خەکوژی دەرخواردراوە، و بریاربەدەستە سیاسیەکوردەکان لەهەرهەنگاوەکی سەرخەی نزیکبوبتنەوە تەیەک قاچی شکاندوون و لەولاشەوە هەستی برایەتی کوردی لەبری دەستگرتن و دەربازکردن بەخەونکانەوە بە هەنگاوە هەڵگەڕاوەکانەوە براونەتەبەر پەتی سەدارە. هەروەها وەک ئاشکرایە چاوساغیکردن

بەدوژمن و مێگۆ بارگای تورکی لەخاکی کوردستانی باشور سەلمێنەری ئەواستیان کە ململانێی ناوخۆیی و کورتبینی و بەرژەوەندی حیزبی چەندە دەزی ڕەوای کوردی دوچاری چ شکستێکی لەژیکی و مەیدانی کردۆتەوە، کە زەرجار شکستکان هێندە ترسناک بوونە تاگەیشتۆتە لوتکەی زیانگەیاندن بە دەستکەوتکان و هەرسهێنانیان بەمەش گەلی ڕەشوەوت تەمەنی لەژەردەستەی و چەوساوەی درێژترکردۆتەوە.

بەدەربازبوون لە لاوازی و بەدەستهێاتی و شکستی سیاسەتی کورد لەسەرئاستی ناوەوە ودەرەوە پەویستە لەژەرناوی چەتری نەتەوەی ڕەوتەرزگاری خوازکانی هەزو لایەنە کوردیکانی هەرچوارپارچەی کوردستان یەک ئاراستەی سیاسەتی ناوچەیی و نەودەوڵەتی بگرنەبەر و پەیڕەوی لە بکەن و بەیەک گورزە مەرگ بە پیلانکانی دوژمن بڵنن. دەست لەناودەست یەک ێیزو یەک دەنگ و یەک هەڵوەستبن و کاربکەن بە ئازادکردنی ڕەبەری نەتەوەی (عبدالله ئۆجەلان) بەمەش تورکیا لەمەرگ نزیک دەبەتەوە. چونکە تاکە هێز بتوانێت بومەلەرزەیەک لەعەرشی دەسەاتکەی سوڵتانی ستەمکار بدات تەنها پەینگەکەی زیندانە. بەداخەوە ئەوانەی واهەستدەکەن کوردپشتوپەنای نیە ئەوا پەویستە جارێکی تر مێژوو بخوێننەوە کە هەموو ئەو گەلانەی ئەستا خاوەن ئاەاو نیشتیمانن قارەمانکانیان هیچ کات بەئەگەری توشهاتی خەخەری نەکەوتونەتە کونجی تاریکی زیندان. چونکە لەناو هەرنەتەوەیەک ئەوانەی پەگەیەکی بەرزی ئاینی یان دەوەتداری لەهەرولاتێکی دونیایان هەبووایە ئەوە بوونەتە هەمای تروسکەی هیوای تاریکبەزەنی و بەختی نەتەوەکەیان نەک داردەستی جەبەجەکاری پلانگلاوەکانی دووژمن. کەچی بەپەچەوانەوە لەناوکوردا ئەوانەی لەپلەوپایەی بەرزدان بە بەرژەواندی تایبەتی خیان قورمیشکراو خەلەفاون هەشتا لە سەردەمی خەلگەەای و بنەماەیی و ساەانی ناهەشیاری دەژین، بەیە هەمیشە نەتەوەی کورد بەتە خەراکی گورگەدەمبەخوێنەکانی سیاسەت.

لەهەمانکاتدا، ئایا کەمەگای نەودەوڵەتی لەئاست دەسەاتی عەقلیەتی تەتالیتاری تورکی فا شیست دەتوانێ خەی دەربازبکات لەبەرپرسیاریەتی ەوودانی کارساتی مرۆیی کە ەوبەوی عەفرین کراوەتەوە. ئەوا عەفرین وەک قەا لەسەر ئاستی جیهان بەخەراگری دەمێنەتەوە و بەرخودانی عەفرین بە گوشاری ەوەندی کوردی لەسەرانسەری جیهان جارێکی تر بەدەنگی ئەنجومەنی ئاسایشی نەتەوەیەکگرتوەکان و دونیای ەوژاواو دیموکراتی و مافی مرۆف شەرمەزاردەکات.

٣ـ هەندی کێشەی سیاسی:

ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ مێژووی گەلی ستەمدیدەی کورد تا وەڵامێک وەرگرینەوە بۆ ئەو پرسیارەی کە چی بەرژەوەندی نێیرانی کورد (تورکیا،سوریا،ئیران،عیراق) کەکردەتەوە کەئەویش بریتیە لە بەشبەشکردنی خاکوبەری کوردستانی گەورە، وەک کێکی سەرمەزی نەتەوەی تورک و عەرەب و فارس جەستەی ئەم نیشتمانێیان هەدیوە، ئەستاشی لەگەدابە کورد بەتە قوربانی هێکۆتنامەی نەوان نێیارەکانی. ناشاردرێتەوە، هەوداوەکانی چەندسالەی ئابردوو دەریخست گەشەکردنی کورد لەهەرپارچەیەکی کوردستان ئاستەوخە کاریگەری لەسەر پاچەکانی تر دەبێت، وە سیستەمی خەبەرەوبەری و خەبژەوی ئەگەر لەهەر پارچەیەک سەربگرێت ئەوا ئاستەوخە سەردەکێشە بە سەربەخۆی بگومان ئەمەش بەرژەوەندی دوژمنانی کورد دەخاتە مەترسیەوە.

ئەوەی ئێستا دەگوزەرێ لە سوریا و کوردستانی ڕۆژئاوا هەمان نموونەی دکتاتەرێ ملهوڕەکانی دونێکەن کە ئەمڕۆ دابەش بوونە بەسەر هێزولایەنە کارتێکراوەکانی گەرپانی ململانێی سیاسی کەپێکاتەی ئەم هێزکاریگەرکانەش بریتیە لە پاڵپشتی ئەمریکا بە بەرەی کوردەکان وهاوپەیمانان، پاڵپشتی تورکیا بەبەرەی تورکمانەکان وسوپای ئازاد و بەرەی نوسرە، پاڵپشتی ڕوسیا کە سەبەری هێزی ئێرانی و حیزبوڵا یە لەسوریا. بەیە پشتیوانانی هێزکاریگەرکان بەبەرژەوەندی تایبەت وئاتانی تورکیا و ڕوسیا وسوریای پێکەوڵکاندوە. نوێترین هەواڵ کەلە ئاژانسی ڕۆیتەرز باوکراوەتەوە، ڕێکەوتنی نهێنی نێوان تورکیا و ڕوسیا وسوریا ئاشکراکراوە ، سەرچاوەی هەواڵەکە پشتڕاستکراوەتەوە بە سوێبونی تورکیا بە داگیرکردنی شاری عەفرین لەلایەن تورکیا و ئەماژەکراوە لەزاری ئەردۆغانەوە ئەپڕاسیۆنە داگیرکاریەکەی بەردەوام دەبێت و ئەگەری پاشگەزبونەوەشی تێدانیە.

تورکیای فاشیست تاوەکو بتوانێ پێگە و دەستکەوتەکانی هێزکوردیەکانی کوردستانی ڕۆژئاوا لە سوریا بپوکێنێتەوە و بسڕێتەوە و مەترسی بەهێزبوونی ئەزمونی کورد لەڕۆژئاوا پەلنەهاوێژێتە کوردستانی باکور، لەبەرامبەر ئەمدا تورکیا ئامادەی هەموو نەرمی نوندنێکی سیاسیە تا پاڵپشتی ڕوسیا لەدەستنەدات و بپەچڕانشەوە ڕوسیا پەیوەستی بەتورکیایە تاپارسەنگی هێز بپارێزێ دژی هاکاباڕەکەی کە ئەمریکا یە. چونکە بەهێزبوونی هێزکوردیەکان بەپشتیوانی هاوپەیمانێتی ئەمریکا وادەکات کورد لەخەونی گەیشتن بەدەریای سپی ناوەراستی نزیک

بەتەوو ئابووری کوردستانی ڕۆژئاوا بگاتە لوتکە بەمەش ئەمریکا لەنەو بژاردەی بازرگانی و بەرژەوەندی ئابوری لەنەوان کوردستانی ڕۆژئاواو تورکیا سەربەست دەبێت. لەلایەکی تریش ترسی تورکیا لەوەیە لەداهاتویەکی نزیک پڕۆژە دەستورێکی کەنفیدرالی بە وڵاتی سوریا لەدایک ببێت و کۆشکی سوریا بنبەبکرێت، بەمەش تورکیا هەناگاوێک لەوخانی هەڕەمی دەسەڵاتی دیکتاتۆری نزیک ئەبێتەوو چونکە هەموو جیهان چاوی ئەکەوێتە سەر سیاسەتی سەرکوتکردنی کوردی باکور لەلایەن سوڵتەی تورکیای داپڵەسکێر.

هەرچەندە سوریا ڕوشانە لەبەر ناوبانگی سەروەری وڵات نیگەرانی دەربەیوە دژی پڵاماری تورکیا بەڵام ژێربژێر بەرژەوەندی سوریا لەم ڕکەوتنە سە قازیە خەی لەوئابینێتەوە کە سوریا بە هیوابووە لەوەرگرتنەوەی نیشتیمانی کورد لەهەزکانی کوردی ڕۆژاوا بەیە ئەگەر پیلانی خەونی تورکیا سەربگرێ ئەوا لەداهاتوودا سوریا ئاسنتر دەتوانێ بەهەماهەنگی لەگەڵ تورکیا جارێکیتر سنوردەستکردەکەی وەرگرێتەوە و دایڕێژێتەوە، لەئێنجامدا تورکیا سەرهەڵدانی خەونی سەربەخۆی کوردی ڕۆژاوا چەندەها ساڵەک ئەباتەدواوە.

وەهەروەها ئەوەی ڕوسیای هانداوە پەی بخزێتە ناو ئەم ڕکەوتنە ئەمەیە کە دەیەوێت پارسەنگی هەزو دەسەڵاتی خەی لەڕۆژهەڵاتی ناوین بەهەزبکات بەڕازی کردنی تورکیاو بەپاپشتکردنی سوریا کەڕەکەی سیاستی دەوڵەتەکەی دژی ئەمریکا تاودەدات. هەرچی ئەمریکایە ترسی لەدەستدانی تورکیای هەیە کەلە یاری جەمسەری لوتکەی ولاتە زلهەزکان ئەکتەرێکی دیاری گۆڕەپانی ململانێکەیە تاوەکو تایەی تەرازوی هەز بەلای ڕوسیا لاسەنگبات بەیە ئەمریکا لەم ناوەدا هەرگیز دەستڕوسان ناوەستێت.

پەدەچێت ململانێی نێوان جەمسەری زلهەزکان (ئەمریکا_ڕوسیا) و کەبەکەیان لەنەو یاریکەدا ئەمریکا وەک پاڕەوانی گۆڕەپانی سیاسی ناوچەکە بمێنێتەوە، چونکە دەستڕوسانی ئەمریکا و ئاگەری براوەی بەری ڕوسیا وادەکات ئەمریکا متمانەی هەز لەڕۆژهەڵاتی ناوین لەدەست بدات و هاوپەیمانەکانی وەنەیەکی لەرزەک لەپاڵ سیاسەتی داهاتووی ئەمریکا لەناوچەکەدا ڕەنگیبداتەوە و هەڕەسهێنگاندنی نابەرامبەری بەبکرێت.

هەروەها، لەڕووی بەرژەوەندی ئابوریشەوە پلانی ئەمریکا بەبەستنەوەی سنوری دەسلاتی هاوپەیمانەکانی(کانتۆنەکانی ڕۆژئاوا) بەدەریای ناوەڕاست بەمەش زەبرێکی کوشندە بەرئایندەی ئابووری تورکیا

دکۆمێنتاری و ئەتۆمی تورکیا ئاخاوتەکەی ترسیوە. پشبینیکان دەریدەخن، پلانی چەندساڵی داهاتووی ئەمریکا بۆ ناوچەی تورکیا ناچاربکات ملبداتە بەرژەوەندیی تایبەتمەندیکانی ئەمریکا و پارسەنگی هێزی روسیا لاوزدەرکەوێت، هەنگاو لەم قۆناغەی ئێستای هەژئاوادا پشتی کوردەکان بەرنادات و لژڕەوە یارمەتی سەربازی هەزکوردەهاوپەیمانەکان بدات چونکە کۆتنی عەفرین بالادەستی جەمسەری ڕوسیا دەردەخات بەڵام خەڵاگری عەفرین و دەنگدانی کەمەگەی نەودەوڵەتی و ئەنجومەنی ئاسایشی نەتەوەیەکگرتوەکان پلانی تورکیاو هاوپەیمانەکانی پوچەڵدەکاتەوە خۆنی تورکیا لەگەڵدەنرێت. لەوکیترەوە ئۆگەری وەرانبووونی عەفرین لەلایەن تورکیا بگومان باجەکەی قورس دەبێت و تورکیا وەک نەیارێکی سەرسەختی ئەمریکا پۆگەی خۆی دەخاتە بەردەم مەترسەکی گەورە. بۆیە بەدوورنازانرێت سەرسەختی تورکیا کاربگاتە ئەوەی لەداهاتوودا بەسەی ئاگری شەشی کورد لە دیاربەکر هەنگبداتەوە و پشەوی ناوخۆی تورکیا سەرهەبدات و کورسی سوڵتانی زەردار لەمەرگ نزیکبێتەوە و لەسەردەستی کورد کۆتای بەم دەسەاتە کوردکوژە تەتالتارە دەندکاریە بهێنرێت.

خواستی نەتەوایەتی و ویستی ئەلیگارشی ...8 ... نەجمەدین فارس حەسەن

بەشی هەشتەم /هەشت بەش

بەشی هەشتەم

کرداری کردنەوەی یەکسانی مافی نەتەوەکان ....

مافی یەکسانی نەتەوەکان, دیدگاو بۆاو بۆچوونی جیاوازی لەسەر. جیاوازی دیدگاکان, پەیوەندی بەپۆگە و بەرژەوەندی کەمەایەتی و ئابووری جیاوازەوە هەیە, چونکە هەر دیدگایەك هەە ئینجاوی ناو ئاست و پۆگەی چینایەتی یە و لەو ڕۆگەیشەوە دەست نیشانی و چنیەتی پارزگاری کردنیان بەرجەستە دەکات. دیدگای ماکسیستەکان

جیاوزای بنەماتیان لەگەڵ هەڵوەست و بۆکرداری کردنەوەی مافی یەکسانی نەتەوەکان لەگەڵ بۆرژوازی و سەرمایەداران و پارتەکانیان هەیە. لەبەرئەوەی مافی یەکسانی نەتەوەکان لەلای مارکسیستەکان, هاوتایی مافی هەموو ئەندامێکی کۆمەڵگایە لەهەموو ڕووەکانی ئابووری و کۆمەڵایەتی و سیاسیەوە. ئەمش ئەگەر لە دیکتاتۆریەتی پرۆلیتاریا جێ بەجێ نەبێت, کە مەرحەلەیەکی ڕاگوزەرو گواستنەوەی کۆمەڵگای سەرمایەداریە بۆ سۆسیالیزم و کۆمۆنیزمی زانستی. لە سۆسیالیزم و کۆمۆنیزمی زانستی دا , هیچ پێکهاتەیەکی نەتەوەیی یان ئیپنی و ئاینی و مەزهەبی جیاواز بوونیان نابێت. مرۆڤ دادەماڵێت لەخەڵکەکەشان بۆپەگەی ئابووری و کۆمەڵایەتی و نەتەوە و ئاین و مەزهەب و ڕەنگی پێست و گەورەیی و بچووکی جێستیەوە. چونکە پەگەی ئابووری و خاوەندارێتی تایبەتی, دەسەڵاتی چینایەتی لەسەرتای دروست بوونەوە سەرچاوەی بۆ ماف کردن و چەوساندنەوە و جیاوازی کردنی مرۆڤکانە, هەروەها داڕێژەری سنوورو دەسەڵاتە جیاوازکانیشە. دەسەڵاتی جیاوازی دەوڵەت و نەتەوەکان, واتە جیاکردنەوە و دژایەتی و هەوێی کۆمەڵکە بەسەر کۆمەڵ و نەتەوەیکی تردا. ئەمش سروشتی بەردەوامی دەسەڵاتی چینایەتیە و لەپناویدا هەموو ڕەگەیکی بۆی ئاگیرێتە بەر, ئاویش بەدروستکردنی جیاوازی جەندەری و نەتەوەیی, ناوچەگەرێتی و ڕەنگی پێست و بچوکی و گەورەیی دەسەڵات, سیستمی ئابووری و سیاسی و کۆمەڵایەتی خۆیان پایەدار و بەردەوام دەکەن.

لەلایەکی ترەوە دیدگای بۆرژوازی و سەرمایەداران, لەبارەی مافی یەکسانی نەتەوەکان, پەدانی مافی یەکسانی سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتی سەرمایەداران و بۆرژوازی نی یە لەگەڵ هەمان چین و توێژی نەتەوەی ژێردەست. لەبەرئەوە ئەمانە هەتا لەدامەزراندنی دەوڵەتیشدا , جیابوونەوەی نەتەوەکەی لەژێر دەسەڵات وچەپەکەی نەتەوەی لەسەر دەسەڵات, مافی یەکسان بۆئەندامانی نەتەوەکەی نادات و چەوساندنەوەی پیوەندی کار و سەرمایە, لەنێوان کرێکاران و زەحمەتکێشانی نەتەوەکەی کۆتایی پێ ناهێنێت. ئەمیش دیدگایەکی جیاواز و لێك دوورن لەگەڵ دیدگای سۆسیالیستی و مارکسیستەکان. دوو هەڵوەست و جۆری جیاوازی بۆرجەستەکردنی مافی یەکسانی نەتەوەکانە.

بەم پێیە لەدەوڵەتی سەرمایەداری و بۆرژوازی لیبراڵ و دیموکراسیەکاندا, تەنها لەپرەسەس کردنی دەوڵەتی نەتەوەدا خۆی دەبینێتەوە, ناتوانێت بۆپەی هەلومەرجەکانی نەتەوە, کە لەووی جێسیاسی و جێئابووری و سیستەمی بەرهەم هێنان و توانا

سەربازیەکانییەوە دیاری دەکرێت, مافی یەکسان بۆ نەتەوەکانی دابین بکات. لە بەرئەوەی بەرژوەندی نەتەوەیەك بەرژەوەندی لە بووونی کۆشەی نەوان نەتەوەکاندا هەیە, یان لەزرترین ئووەوە و لەکاتە جیاوازکاندا سوود لەکۆشەو ململانێی نێوان کرێکاران بەناوی نەتەوە جیاوازکانەوە وەردەگرێت. لەپێناوی ئەوەی باڵادەستی سەرمایەداران هەر بەبەرقەراری بمێنێتەوە, لەلایەك باڵادەست بێت و کۆکەی سەرمایە بکات لە هێزی کاری کرێکاران و ژێردەستەی هێزمووونی سیاسەت و ئابووری خۆی دەکات. بەرژوازی و سەرمایەداران بەخۆیان و هاوچینەکانیان لەپرسەی ژیان و سیاسەت و ئابووریدا یەکسانی و هاوتایی خۆیان بەرقەراردەکەن و لەکەمەگادا زاڵی دەکات.

بەم پێیە دەوڵەتی سەرمایەداری و بەرژوالیبراڵ و دیکتاتەر و دیموکراسیەکیان, ناتوانێت مافی یەکسان بۆ نەتەوەکان دابین بکات. دەوڵەت واتای دەسەاتی چینێك بەسەر چینێکی تردا دەگەیەنێت, واتای جیاوازی بەرژەوەندی دەسەاتدار و ژێردەستە دەگەیەنێت, مانای بووونی چینە جیاوازکان دەگەیەنێت. سەسیالیزم و کەمۆنیزم تاکە زامنی بەدەست هێنانی مافی یەکسانی نەتەوەکانە. لە بەرئەوەی سەرچاوەی نەمانی پێگەی جیاوازی کەمەایەتی و ئابووری و سیاسی و چینایەتی یە. چونکە هەر ئەو جیاوازیە چینایەتیانیە لەکەمەگادا, سەرچاوەی هەموو جۆرە چەوسانەوەیەکن لەناومرۆڤایەتی دا. بەشی گەورە و هەموو کۆشکانی کەمەگا جیاوازکان لەسەر ئاستی ئووی دنیا, پێوەندی بەبووونی چینکانەوە هەیە. بەرژەوەندی ئابووری و کەمەایەتی جیاواز, ئەبێتە سەرچاوەی دروست بووونی کۆشەی نەتەوایەتی و جەنگی گەورە و خوێناوی بۆ ئەخوقنن, ڤق و کینە لەنێوان نەتەوەکاندا ئەچێنن, لەم هەلومەرجانەش سوود وەردەگرن, بەشکی تریش کۆگ و ێیشەی هەر بۆ جیاوازی چینایەتی دەگەڕێتەوە, لەکۆشەو ململانێ نێودەوڵەتیەکان , بۆ بەرژەوەندی خۆیان کەڵەن و قەشتی گەورە دەخەنە نێوان دەوڵەتان و نەتەوەکانیانەوە.

بەرژەوەندی ئابووری و پێوەندی یەکانی مرۆڤ , هەکارن بۆ دەستنیشان کردنی مافی یەکسانی نەتەوەکان. لینین واتەنی نابێت هەی ئابووری بەهەز لەبەرچاو نەگیرێت لای مارکسیەکان, لەسەر پرسی نەتەوایەتی, چونکە سەسیالیزم بەچەی وپەی دەست دەخاتە سەر لایەنی ئابووری. بەهیچ جۆرك ناتوانیت لایەنی ئابووری لەپێوەندی یەکسانی نێوان مرۆڤکان لەبەرچاو نەگیرێت, لەبەرئەوەی لایەنی سەرکەی دەستنیشانی کردنی مافی یەکسانی نەتەوە و چینەکانە. لەبنەڕەتدا

ئەو بنکە و بناغەیە بریتی یە لە بەرهەم هێنان و پێداسەی دابەشکردن و مافی ئابووری سیاسیستی , لەسەر بناغە و بنکەو ڕەگەکخستنەکی ئازاد و یەکسانانە دابێت. "هەروەها مرۆڤایەتی دەتوانێت چینەکان لەناو ببات. تەنها دوای تێپەڕبوون بەقۆناغێکی گواستنەوە کە بریتی یە لە قۆناغی دیکتاتۆریەتی چینی ستەملێکراو, هەروەها دەتوانێ بگاتە یەکخستنی نەتەوەکان, تەنها بەتێپەڕبوون بەقۆناغێکی گواستنەوە, کە بریتی یە لەقۆناغی ڕزگاربوونی هەموو نەتەوە ستەملێکراوەکان بەتەواوی, واتە قۆناغێک کە تیایدا مافی جیابوونەوە دەستەبەربکات" (71)

ئەو هەڵوێستە و بارە پراکتیکییەی کەچەپ لەهەرێمی ئێراندا دەیخوێننەوە و بەئاگایی خۆیان ڕەنوێنی دەکرێن و دەیکێن , لەشان خاڵی کردنەوە نەبێت لەئاست ئەرکەکدا, کەدەبێت بگیرێتەبەر لەپێناو لەناوبردنی جیاوازی و چەوساندنەوەی نەتەوایەتیدا, هیچ نی یە, بەجگە لەخۆ بەدوورگرتن و خۆدزینەوە لەپراکتیکێک کەدەبێت بگیرێتە بەر ئەوان بیرو بۆچوونکیان هەیە کە هێقواوی بەوای سەشیاڵ لیبراڵەکانە لەئەوروپادا, بەم پێیەش یان ئەوەتا چەپ جڕەک لەنەزانینیان هەیە, ئەم ئەرکە بە چەواشەکاری خستوویانەتە دەستوری کاریانەوە, یان دەیانەوێت خۆیان بەخاوەنی پرسکە بزانن و بشیانەوێت جێ بەجێی نەکەن, واتە بەهەموو حاڵەتکان دیماگۆجیانە مامەڵە لەگەڵ ئەو پرسەدا دەکەن. چونکە هەموو ئەو کردارانیان ناتوانێت وەڵامی پراکتیکی کەمنیستە زانستیەکان بێت, بە مافی یەکسانی نەتەوەکان, هەربۆیە بۆچوونکانیان هاوتایە لەگەڵ بیروبۆچوونی سیاسیە ئەلیگارشیەکانی حیزبەکانی هەرێم.

چەپی کوردستانی عێراق و ئێران لەڕابردوودا ئەمیان ووت و ئێستایش بووتە سەرمەشقی بیرکردنەوەیان کەئەڵێت (لەباری عەمەلی یەوە ئەم سیاسەتە مانای بەڵێ خستنی بزوتنەوەیەکی سەربەخۆ خوازانە نی یە . ئەم دروشمە دەبە گشتیەک لەئەڵتەرناتیفی عەمەلی (ح.ک.ک)* و بزوتنەوەی شورایی لەکوردستانی عێراق بێت. کەوەڵام بەوەزعی ساغبوونەوە و بە سەرو سامانی ئەمڕدا, دەوترێ, چوارچێوەی عەمەلی طرحکردنی ئەم دروشمە لەبۆچوونی ئەمڕدا بریتی یە لە: یەکەم, ڕیفراندەم و گەلانەوە بە ڕای خەڵک خۆیان. ئەم ڕیفراندەمە دەبە بەڵکەوتنی "سەرچاوەی ڕەسمی نەونەتەوەیی" بێت تا زیاتر ئەنجامەکانی جێ بەجێ کردن مسۆگەربکەن. بەڵام هەتا ئەگەر ئەمش عەمەلی نەبێتەوە, دەبە ئەمە هەر داوای ڕیفراندەمکی ئازاد بکەین بە ساغکردنەوەی وەزعی کوردستان, ڕای خەڵک بەبۆچوونی ئەمە ئیعتباری هەیە.

لە یەفراندەمکی ئاوادا ئەم دەبە تەبلیغ بە وەاتکی سەربەخبکەین) (72) ئەم دیدو بچوونی چەپ , لەباری پراکتیکیەو , دووجار تەوانین و دیدی جیاوازی لەبارەی سەربەخی یەو هەیە. جەرکیان , وەکو بەرژوازی نیشتمانی , باسی زگاری نیشتمانی و سەربەخیی سەرمایەی نیشتمانیە, لەبەرژوازی سەردست و چەوسنەر و پیوەندیەکی ئازاد و سەربەستی سیاسی و ئابووری بەرژوازی نەتەویان داخواز. ئەم جەر جیاخوازیانە شۆنیزم بەرهەم دنە, لەبەرئەوەی بەرژوازی نەتەویی و نیشتمانی نان و نی لەجیاخوازی نەتەوایەتی و مل ملانێی نەتەوایەتیدا دست دکەوت. هەوەی لەپناوی باشتر دستگرتن بەسەر سەرچاوە ئابووریکانی ووەاتدایە. هەموو ئەمانیش لەژەرناوی پارزگاری لەوەات و نەتەوە و سەرچاوکانیدا دیکات. بەمش جیاوازی نەتەوایەتی و بەرژەوندیەکانی لەگە ئەوانی تردا قوە و توندتر دکاتەوە و هەوە دەدات جیاوازی نەتەویی, هەتا ئاستی دروستبوونی گیانی شۆنیزم مل بنەت. زیاتر گیانی خپەرستی نەتەویی بە کرکاران دروست دکات و ئەبەخشت.

جیاوازیەکی تریشیان تەواو پچەوانەیە لەگە ئەو جیاوخوازیەی کە بەرژوازی بە خی بەدستی دنەت. لەبەرئەوەی کرکاران و کمنیستکان ئەبەت خوازیاری ئەو جیابوونەوەیە بن, لەنەوان نەتەوکانی تر و کورددا. بەئەوەی بتوانین کرداری پیوندی ئنتەرناسیونالیستی چینی کرکار بهنینە پشەو و لەدستووری کاردا بەرجستە و گرنتی بکن. بتوانت هەموو دید و ئاگایەکی سیاسی شۆنیانە لەناو کرکاراندا لەناوببن. هاوپشتی و هاوخباتی کرکارانی نەتەوە جیاجیاکان لەدژی سەرمایەداری و سیاستکانی بەرژوا لیبرال و دیموکرسیکان ببتە کارو پیشیان, لەو ناوچانەی یان ئەو دوتانەی کە نەتەوەی جیاوازی تدا دژین, ئگەر پیوندی نەوانیان بەئاست و پلەی توندوتیژی نەوانیان گشتبت, ئەوا مژوو جیابوونەویان پراکتیك دکات. مژووی پیوندی نەوان نەتەوکان, گرنگی پویستی جیابوونەوە و سەربەخیان بەرهەم دنەت.
ئەو ئامژگاریانەی کچپی ئران بچپی کوردستان و عراقی دکرد و دکرت. بزوتنەوەی شوورایی لەکوردستاندا (ئگرهبت), لەبەرامبەر بلایکداخستنی هلوومرجی ئستا دخاتگە. گرنەوەی کوردستان بە سەرعراق, بەئرککی پراکتیکی ئەو بزووتنەویە لەقەم دەدات. ووی پراکتیکی ئەو بچوونەو دیدە تیریەکەی بەمافی چارەی خ نوسینی کورد, یا مانەوەی لچوارچوەی

عێراقێکی فیدراڵی یەکگرتووەدا. واتە ئەو بڕیارە سیاسی و ئیداریەی کە ناوبراوو لە ئستادا, هەلوومەرجی کوردستان و عێراق و پێوەندی نێوان نەتەوەو ئاینزاکان و مزهەبکانیان پێ تاووتوێی دەکرد, هەمان بڕواو بڕچوونی هاوبەشی ئایینکانی دیووی ئەودیووی چەپ بوون و لەگەڵ ئواندا بە کەم و کوێی هاوهەوڵەست و بڕوابوون. ئەلتەرناتیڤکانیان هەمان هەڵوێست و بڕوای هاستیان هەبووە و هەیە. هەموو ئەو دیدو بڕچوونانە, لەگەڵ بڕچوونی حیزبەکوردییەکان و سەرکردە ئەلیگارشیکانیان, جیاوازییەکی ئەوتۆیان نی یە جگای باسکردن بێت. نەیتوانیوە لەودیدو تەوانینە درزنانەی ئەوان دەربچن, کەلایەك هیفاندەم بڕچارسەر دەزانێت, لایەکی تر بە ناوەند دەگەڵتەوە, هەندکی تریان دیدو هەڵوێستکی هوون و دیاریان نی یە, هیچ کەس نازانێت وەك نیسك بڕچی بارەکدا دەکەون.

هەروەها ئەوکاتانەی کەپەراکتیکی نەکردنەوەی مافی یەکسانی نەتەوەکان, دەخاتە ئستەی سیاسەت و ئامانجی دەوڵەتانی زلهێزو ئیمپریالیستی یەوە. ئەمش لەپنەاوی خە دزینەوە, لەبەرپرسیاریێتەك کەدەبێت لەئستەی بگرێت, لەپنەاوی بەدەست هێنانی مافی یەکسانی نەتەوەکان. لەئستە نەگرتنی پەراکتیکی جیابوونەوەی کردکارانی کورد, لەگەڵ کردکارانی عەرەب و فارس و تورك, تادروستکردنی دەوڵەتی سەربەخۆی خۆیان. لەتەوانینەکانی چەپ و هاست, دوو شێوەی جیاوازی دەربین و بڕواو بڕچوون دەبینرێت , بەهام بێیەك ناوەڕۆك و ئایدیاوە. واتە داخوازی کردنی ووڵاتکی سەربەخۆ, بڕجیاواز لەقەڵەم نادات و تەکەو لەکێیەکیان بەسەر لەشێوان دروست کردووە. لەوپنەاوەدا, لەناوبردوو لەئستادا بڕوایان وایە کەدەڵێن (دروشمی ئەمە پەکهاتنی" دەوڵەتکی کوردی نی یە, دروشمی ئەمە ئەوانی یە کە کوردکان " دەبە دەوڵەتی خۆیانیان هەبێ , ئەمە دەماناوە دەوڵەتکی سەربەخۆ چارنووسی کوردستانەوە دەبێت پرسەك لەهەموو دانیشتوانکەی بکرێ. دوور لەهەر قۆمی یەتەك کەهیانە) (73)

ئەو دوو فاقیی لەتەوانینەکانی پشتردا و بەتایبەت لەم پڕگرافی سەرەوەدا هیانە, چەپی ئێران و عێراق ناتوانن نااستی هەڵوێست و پراکتیك و دیدیان بشارنەوەو ناتوانن دروشمکانیان لەو دوو سەرییە و بڕچوونە دژ بێیەکانیان بشارنەوە و بەپراکتیك بگێینن. لەگەڵ ئەو دروشمە دژ بێیەکانەش, هەشتا هەر دروشمی سەر لافیتەو ناو بێیاننامکانیان بووە و دەبێت. ئەگینا ناتوانێت وەامی شێشگەیی بڕچارسەری کشەی نەتەوایەتی کورد بداتەوە و

مافی یەکسانی بە نەتەوەکان تیایدا بەرجەستەو فەراهەم بکات.

" زۆر پێویستە کە سۆسیالیستی سۆرکەوتوو گۆر دیموکراتیەتی تەواو بەدەست بهێنێت وەدواتر نەك تەنها یەکسانی تەواوی مافەکان بەدەست بهێنێ لەنێوان نەتەوەکاندا, بەڵکو هەستێت بەجێبەجێکردنی مافی نەتەوە ستەملێکراوەکان لەبیاری چارەنووسیان, واتە مافی لەسەربەستی جیابوونەوەی سیاسی. ئەگەر پارتە سۆسیالیستەکان نەیانتوانی بەهەموو چالاکیەکانیان لەئەستاو لەکاتی شۆڕش و لەدوای سۆرکەوتنیان بیسەلمێنن کەنەتەوە ستەملێکراوەکان ئازادە دەکەن و پێوەندی دەبەستن لەگەڵیان, لەسەر بنەمای سەربەستی یەکگرتن (لەگەڵ زانینی ئەوەی کە سەربەستی یەکگرتن تەنها دروشمێکی ساختەیە بۆ سڕینەوەی جیابوونەوە) ئەوا ئەو پارتانە خیانەت لەسۆسیالیزم دەکەن. بەگومان کەدیموکراتیەتیش شۆڕشێکە لەشۆڕشکانی دەوڵەت, کەلەناو دڵی بەلەناوچوونی دەوڵەت, بەڵام ئەوەی دروست دەبێ تەنها دوای گواستنەوە لەسۆسیالیزمی سۆرکەوتوو و جێگیر بە کۆمۆنیزمی تەواو" (74).

چونکە ئەو پرسە پێویستی بەوڵام هەیە, ئەگەر کۆمۆنیستەکانیش باڵادەست نەبن, بە بەدەست هێنانی و دامەزراندنی دەوڵەتی کوردی پێویستی بەوڵامی ئەوان هەیە. بەو مانایە نا کۆئیتر مەیدان بە بۆرژوازی و سەرمایەداران و حیزبەکانی تری کوردستان چێ بکرێت و دەست بە سەرکوت و تاڵان و بڕی ئەوان شل بکرێت. کۆمەڵگا تەسلیمی کۆمەڵێك سیاسی ئەلیگارشی چەتەو مافیاکانی بکرێت. چەپ بەیت و باڵەڕی زۆری بە ناوەڕۆك و بە مانای هەیە. بە دروشمەکانیان دەڵێن (دەبێ ئێمە نوێنەری هوونەدانی ئێم چارەنووسە بین "مەبەست لە تراژیدیایە". ئێم دروشمە یارمەتی گەلانی ئێم دەورە دەدات... سۆ هەمی طرح کردنی داخوزای سەربەخۆیی خاکی نادیار لەزهنی زۆربەی خەڵکدا هۆشن دەکاتەوە. بەم پێ یە دروشمەکە کە سەرباری عەمەلی بوونەوەی یان نەبوونەوەی, خەڵکی کرێکار و زەحمەتکێش بەتوانای دەخاتە کردن لەچارەنووسی خۆیاندا خۆشبین دەکات و دڵیانهێنەتەمۆیدان) (75) نابێت دروشمەك بەرزبکرێتەوە لەلایەن کۆمۆنیستەکانەوە, توانای جێبەجێکردنیشی نەبێت, یان جێ بەجێ کردنکەی بەرهەمکی بۆرژوازیانەمان پێ بدات. بەم پێ یە نابێت دروشمەکان بۆئەوە بەرزبکرێتەوە, کە کرێکاران خۆش باوەڕ بکات بەهیوایەك کەئیمکانی نەبێت, یان لەبەتەی بەهرەکێشیدا بیان تونێتەوە.

دەبێت دروشمەکان, لەپێناوی ئەوەدا بەرزبکرێتەوە , کە ئەو ئەرکەی

لەتە دەخوازێت, لەسەردەم و کاتی خۆیدا, ئەو هۆشن بکرێتەوە ولە پراکتیکدا بەکاربهێنرێت. ئەو دروشمەش گرنگە کە مژوو پەویستی بە پراکتیك کردنی هەیە , لەووی خەباتی چینایەتیەوە سوودمەندە بە ئەرکی مژوویی چینی کرێکار, کەیەکێك لەئەرکە مژوویەکانی مافی یەکسانی نێتەوەکانی بەردەکەوێت, لەپێناوی چارەسەری بنەڕەتی مەیل و بەچووەکانی چینی کرێکارو زەحمەت کێشانی نێتەوە جیاوازەکان.
هەموو ئەو ئەرکانەش لەپێناوی هەویندەوە و بەاوە پێکردنی تەنگژەی سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابووری بەرژوازی نییە لەناوچە جیاجیاکاندا. لەهەر ووڵات و ناوچەیەکدا کۆمەیدانی هەڵسووڕان و جەگەوگەڵەی خەباتی چینایەتی کرێکاران و کۆمۆنیستەکانی هەبوو, پرسی نێتەوایەتی گیانی خەباتی کرێکارانی شکێت و داوشاندبوو. یا بێتەواوی هەڵگرو لەمپەری گەورەی بەردەم تێکۆشانی چینایەتی بوو, دەبێت " دان پیادانانی مافی جیابوونەوە بەهەموان, وەبەرز ڕاگرتنی هەموو مەسەلەیەکی بەرجەستە کەپێوەندیداربێت بەجیابوونەوە, لەڕوانگەیەکەوە کەدووربێت لەهەموو کۆمووکۆیەکی یەکسانی, وەهەموو ئیمتیازو زاڵکردنێك.” (76)
ئەم پراکتیکەیش هەوڵەکە بە زیاتر گۆشداربوونی خەباتی چینایەتی چینی کرێکار, بەجەگیاندنی پڕاکتیکەکی سوودمەندە, بە مژووی خەباتی پڕۆلیتاریا دژی سەرمایەداران و سیستەمەکەیان. ئەگەر هاتوو لەڕووی تیەرییەوە دروشمەکت داشت و بەرزکردەوە, پراکتیکیەت نەکردەوە, ئەواچینی شۆشگێڕ لەگەڵ دوودڵی و دڕدۆنگی لەخەباتی خۆی ئاوەزان دەکەیت. دەبێت دروشمی مافی یەکسانی نێتەوەکان یەکێك لەدروشمە هوون و دروستەکانی خەباتی کرێکاران و کۆمۆنیستەکان بێت لەپێناوی بەدەست هێنانی ئامانجی مژوویی چینایەتی چینی شۆشگێڕی سەردەم. بەڵام چەپ و ڕاست پێکەوە هەتا ئێستا دروشمەکی دژو ناڕەوای کرداری لەو پێناوەدا هەڵگرتووە. بەڵکو کرێکاران و پڕۆلیتاریایان لە سیاسێت و ئامانجی گەلانی کرداری دوورخستووەتەوە. هەوێی بەلارێدابردنیان داوە, لەگەڵ ئامانج و سیاسەتی سۆشیال لیبڕاڵیەکان و سوشیال دیموکرات و بەرژوازی نێتەوە پەرەست. جووت کردووە.

هێنانە مەیدانی چینی کرێکار بە داخوازی مافی یەکسانی نێتەوەکان و جێبەجێ کردنی, مژووی ئەو پێوەندییە, دیاری دەکات, کەدوو نێتەوەی چۆساوە و چەوسێنەری پێکەوە گرێداوە. واتە باڵادەست بوونی بەرژوازی نێتەوەیێك بەسەر کرێکار و بەرژوازی نێتەوەیەکی تردا, خواستی جیابوونەوە و ئازادی ئەخوەقێنێت.

کرداری نەکردنەوەی هەر ئامانجێك, لە پرسەی خەبات و تێکۆشاندا, کاریگەری خراپی دەبێت, لەدووركەوتنەوەی چینی کرێکار, لە ئەرك و ئاوات و ئامانجێك کەمڕوو خستوویەتە سەرشانی. کرداری کردنەوەی مافی یەکسانی نەتەوەکان, پراکتیکی بەدەست هێنانی ئەو مافە, تاکیتیکی پراکتیکەکی شۆشگێرانەی چینی کرێکار و کۆمۆنیستەکانە, دژ بە ئامانج و خواستی سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتی, ووڵاتانی ئیمپریالیزم و زلهێزەکانی جیهان و بەرژوازی و سەرمایەدارانی خۆ ووڵاتی یە. هەروەکو مارکس ئاماژەت " هەرگەلێك (نەتەوەیەك) گەلێکی تر بچەوسێنێتەوە ناکرێت خۆی ئازادبێت"

28/1/2018

_____

سەرچاوەکان:

(71) – لینین – مسائل السیاسة القومیة والاممیة البرولیتاریة, دار تقدم, موسکو, 1969م, ص174 .

*- (ح.ك.ك) لە بەرامبەر حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری بەکارهێنراوە.

(72) – مەنصوری حیکمەت , لە بەرگری کردندا …… , بە پێشەوە , ژمارە 21 , ل5 .

(73) – هەمان سەرچاوەی پێشوو , ل5 .

(74) – لینین – مسائل السیاسیة القومیة واڵاممیة البرولیتاریة, دار تقدم , موسکو, 1969م, ص168-169.

(75) – مەنصوری حیکمەت, لەبرگری کردندا …….. , بە پێشەوە , ژمارە 21 , ل5.

(76) – لینین – مسائل السیاسیة القومیة والاممیة البرولیتاریة, دار تقدم , موسکو, 1969م, ص92.

گەلەکەمەکە بە سەر ئەمریکا، لە عەفرینە! … ئاشتی ئیبراهیم

ئۆفێندی

ئەمریکا، سەرەتای هەوەستی لاوازی، بەرامبەر بە ئێپراسیۆنی تورکیا، بە سەر شاری عەفرین، ناتوانێت خۆی لێو ڕاستیێ بدزێتەوە، کە هێشی سەربازی تورکیا، بە سەر شاری عەفرین، تەنیا هێش نییە بە سەر میللەتی کورد و هێزی یەکینەکانی گەل "یەپەگە"، بەکو ئەم هێشە گەلەکەمەکەی روسیا، ئێران، ئەسەد و تورکیایە دژ بە ستراتیژیەت و سیاسەتی ئەمریکا لە سوریا و عیراق.
تیلەرسەن، وەزیری دەرەوەی ئەمریکا و گەلەک لێپرسراوی دی ئێو وڵاتە، لە میدیاکانی جیهاندا بە ڕاشکاوانە، ستراتیژیەت و سیاسەتی ئەمریکایان ڕوون کردەوە لە سوریای دوای داعش. کە سە خاڵی سەرەکی تەددا بەدیدەکرا کە ئەویش،

یەکەم، لابردنی ئەسەد.
دووم، مانەوەی هێزەکانی ئەمریکا لە سوریا.
سێیەم، دامەزراندنی "سوپای باکوور" پێکهاتوو لە ۳۰هەزار کەس کە زۆربەیان کورد بن، بە پارێزگاری سنووری نێوان تورکیا و سوریا و عیراق.

دوو ڕۆژ، دوای ئێو لێدوانانەی لێپرسراوانی ئەمریکا، ڕوسیا، هێزەکانی کشاندەوە و تورکیای دژە کورد و مرۆقایەتی ئێپڕاسیۆنی سەربازی دەستپێکرد بە سەر شاری عەفرین! گومانی تەددا نییە، کە ئەم ڕاستییە، بە دانیشتووی کەشکی سپی، ئەنجومەنی پیرانی ئەمریکا، پینتاگۆن و سی. ئای. ئەی ئەمریکی نامە نییە! لێو دیدەوە، ، بەرەنگاری کردن لە ڕۆژاوای وڵات، چەندەک لە بەرژەوەندیی میللەتەکەمان و دەسە ڕواکەیەتی و چەندەک لە بەرژەوەندیی خۆکی ناوچەکەیە، سەدان بەرابەر لە بەرژەوەندیی سیاسەت و ستراتیژیەتی ئەمریکایە.
ئەمریکا، لە ساڵی ۲۰۰۳وە، تا هێنوکە، جگە لە بەفڕدانی کات و سەرئێشە و کێشە و ململانێ، بە سەدان هەزار میلیار دۆلاری خەرجی سوپاکەی بووە، ئینجا توانی لە عیراق بمێنێتەوە، وەرای ئێو ماندوو بوونەش، ئەمریکا نەیتوانی بە تەواوەتی کۆنتڕۆڵی عیراق بکات، هەموو سەرانی حزبە شیعیەکان و پارتە کوردییەکان لە باشوور تا هێنوکە، بەکرێگیراو و میزراحی دەستی ئەردوغان و ڕۆحانین. خەروبەری نەوت و سامانە سروشتیەکانی لە باشووروە بە باکووری عیراق، بە لەشاو چێتە خەزێنەکانی تورکیا و ئیران، ئێو سامانە

بەکارهاتووە بۆ بەهێزکردن و پێچەک کردنی گروپە تیرۆریستەکانی کە دژ بە ئەمریکان لە عیراق و سوریا و تورکیا.

دەستاتەکانی ئێران، لە هەموو جومگە سەرەکییەکانی پێکهاتی دەسەلاتی سیاسیی عیراق و هەرێم بەدیدەکرێت، بەیار بەدەستی چارنووسی عیراق کوتتە ژێر دەستی ئیران. ئەو جارە بەرەوبردنی عیراق، هەکاری سەرکیی بوو لەوەی کە حەشدی شەعبی تانیا بە چەند کاتژمێرێک توانیان کەرکوک لە سەرانی پارتە کوردییەکانی باشوور بکەن! لە دەرئەنجامدا دەردەکەوێت کە ئەزموونی عیراق و باشووری کوردستان بۆ ئەمریکا، ئەزموونێکی دڵاوە.
رۆژئاوای کوردستان، بە گەلەکەمان و ئەمریکاش، تاقیکردنەوەیەک و ئەزموونێکی لەبارتر بۆ فەراهەم کردنی بەرژەوەندیی میللەتەکەمان و بەرژەوەندییەکانی ئەمریکا لە ناوچەکە، کە ئامانج، بگومان بەرهەمی خوێنی کیژان و لاوی کورد و بوونی سەرکردەی لێهاتووی لێبڕدووە، کە گەڕانێکی ئامادەکراوی خایەنی لە کەنتەڕ و دەستاتی، ڕوسیا، تورکیا، ئیران و گروپە تیرۆریستەکانی ناوچەکە و بەکرێگریاوان ڕەخساندوە بۆ پێچەوانەی عیراق و باشووری وڵات.

سەرکەوتنی تورکیا لە سوریا، سەرکەوتنی گەلەکەمانە، ڕوسیا، ئیران، ئاسەد و تورکیایە بۆ سەر دەستات و هەیمەنەی ئەمریکا و کلیلی کردنەوەی دەرگەی دەرپەڕاندنی ئەمریکایە بۆ دەرەوەی لە ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا. هەموو لایەکیان سەرکەوتنێکی گەورە لە مێژوودا تۆماردەکەن بە خەیان بە تایبەتی تورکیا دژ بە ئەمریکا. لە دەرئەنجامدا، خەڵزینەوە و دەربەدەرەی هەڵوەستی لاواز و شەرمنانە، لە لایەن ئەمریکاوە، بەرامبەر بە ئۆپەراسیۆنەکانی تورکیا، بە سەر ڕۆژئاوای کوردستان، لە هەموو ڕوویەک و بوارێکەوە، نایگەیەنێت بە هیچ ئامانجێک و هەڵوێستێکی مێژوویی، کە ئەمریکا بەرامبەر بە بەرژەوەندییەکانی خۆی و هاوپەیمانانی بە تایبەتی بەرامبەر بە "کورد" دێکات لە ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا.

مەلایکەتکانی ئاپۆگرادـ.عەلی مەحمود محەمەد

جاری وا هەیە شەڵك ڕەوتی مژوو دگۆڕێت, وەنەی چرکە ساتێك, بەرز کردنەوەی دروشمێك, دەستپەشخەری مەفرزەیەکی گەریلای بچوك, وەنەی قەزەونی تاوانێك کاریگەری گەورە لەسەر ڕەوتی ڕووداوەکان دادنێن " وەنەی تراژیدی کیم فەج لە 8ی یەنی 1972 لە سەر جادەکانی ترانج بانج کە بە ڕوتی را دەکات بووە هەی ڕاوستانی شەی ڤێتنام", شەنگال داعشی وەك دەندیەك لە جیهان نمایش کرد, مەخمور یەکێتی گەلی کوردی بەهەز کرد, کەبانی عەرشی داعشی لەرزاند, ئەمجارەش وەناکان عفرین دەوەمەندترن لە ڕابردوو, چەە زەیتونەکەی فەتحەکەی ئەردەگان وەك هەکردنی پەکەوەگورگ و مەە, ئاخر فەتح و زەیتون هەمان بە دوو شتی زەر پەچەوانێن, یەکەمیان غەزەو سەبایەو ئەنفال و داگیرکردن, خوێن و تاڵان لە خەی کەدەکاتەوە, دووەمیان ئاشتی و پَکەوە ژیان و لەبەوردەیی و دان نان بە ڕەوایەتی, فەتحەکەی خومەینی چی هەنا بە هەە بجە فەتحە دوبارەکەی ئەردەگان هەمان پەیامی بە عفرین وەلە لە سەردەمی دادگا نوونتەوییەکان پێیە, جەستەی بارین کەبانی سەلماندی فەتحەکە فەتحە نەك چەە زەیتون وەلە بە دوبارە کردنەوەی سیناریەی کەبانیەوە, بارین کەبانی دەندەیی و تاوانی لە یەك کاتدا نیشان دا, ڕەگای سەرکەوتنی بەسەر شەیتانی شەدا کردەوە, بارین بووە سمبولی تاوانەکی دیکەی جیهانی.

خودا ئەمجارە لەگەە مەلایکەتە مەینەکانی وەاتی منە, ئەمجارە نەك ئەردەگانەکەی قەرزاوی, ئەمجارە دوعاکانی قەرداغی و مەبایلەکەی 15ی حوزەیرانیش فریای سوپا فەتحچیەکان ناکەون,ئەمساە 635 ساە بەسەر فەتحی ئەستەمبوە تەدەپەە,95 ساەیش بەسەر ڕوخانی ئیمپراتۆریای عوسمانی, عەفرین لە نەوان بردنەوەی یەکەم و دەەانی دووەمدا جەگای گرتوە, سەنگەرە سورەکانی ناو باغە زەیتونەکان ئەوەیان نیشان دەدەن, نە عەفرین دەبەتە ئەستەمبوە و نە دەبەتە ناردوانی گەەانەوەی خەلافەتەکە لە ساەی 2023 دا خەونی گەەانەوەی پەوە دەبینن, ئەردەگان چەندین ساەە ددان لە عفرین جیەکاتەوە, دەیەوێت بە چەە زەیتونەك باغە پان و بەرینەکانی زەیتونی شارەکە هەمو بسوتێنێت, وەلە ئاگر کردنەوە لە زەلکاودا سانا بەت کوژانەوەی زەحمەتە, زەیتون زەیتون ناسوتێنێت .
شەی عفرین تاقی کردنەوەیەکی سەخت بوو بە عەلی قەرداغیەکان,

ئیتر خراتکانی نابنە سەربەرزی, ئەوی زوو هەناتان ژەهر بوو,ئیتر ژنە ئسپارتیە بە جستە لاوازو بچوککان بە دوعای پیاوانی ئاینی و بە مگەلی ملایکەتکانی جنگیان ناشکن, وك جان دارك دبنە قدیس, وك جمیلە بوحیرد دچنە مژوو,وك رزا لکسمبرگ دبنە سومبلی ئازادی ژنان, لرە هموو تیوریکانی نرسالاریی, بهزی پیاویان شکست پهنا, داریزنیزم مانو بە بهزە پوچە کرایو , ئمە کمانی عفرینە نك غزوی قینا.لە دوای شی قتنامو, بە جنگکانی تامیل و کمبیاشو,کە سەرچاوی بای مرجعکن, هندی رژئاوا سەرنجی جیهانیان بخی رانکشاو,ئگەر کبانی راهنانکی مزن بوو, بە پروردە کردنی سدان قناسە بدست, ئوا عفرین بە وریکی بەرزترو, لە پا دار زیتونکانی خواوندی ئاشتیو,هزاران جنگاوری سپارتاکس و فلامایکن ئاسا پروردە دکات, ئمجارە نك تنها چیاکان بگرە زیتونکانیش دستمانن.

تورکیا دوژمنی همیشەیی کوردانگەنو , زیاتر لە نود سا لەمو پش لە گەرکی شاری دیمشقی پایتختی سوریا تیپکی تپی پە ناوی کوردستان هدگرت, تورکیا لە بەرامبردا نازی دبت, پی وا دبت مترسییە بە سەر ئاسایشی نتوی تورکیا " غصن الزیتون أم شجرة الاستیگان؟ زاد أحمد علی ", سای 1983-1985 کە ینك گفتوگە دکات لە گ سدام حوسن , تورکیا نازی دبت , بە وتی سدام حوسن گفتوگکە تکە دات, سای 1991 هەر هەمان هوست دوبارە دکاتو, وللە کو ئوندە گورە بوو, نازییکانی تورکیا لە بردمی خی رانگرت, کە ریفراندم کرا لە باشوری کوردستان , هموو هوستی تورکیامان بینی, وا لە برامبریدا راوستایو, تا ئستاش سماوکی لە دستە یکممکی خی بارزانی نکردو, لە رژئاواش بردوام لە دژایتی لە ئلفو تا یا, بیە ئم هرشی بسەر عفرین بشکە لە پرژی دژایتی کورد بە هەر جوانو دسکوتکی سیاسی, بردوامیش دبت تا ئوکاتی ژهری ناسینالیزم و عوسمانیزم لە مشکی دسەتاندارانی ئم وات دکوژرت, تا دنیز گزمیش و ئیبراهیم کایبکایاکان سرکون بسەر خواوندی شو فاشیزمی باخچلی و ئردگانییکاندا.

ش و تاقی کردنوی چك هموو کات سرمایداران و کمپانیاکانی چك قازانج کن لە ش, ش درگایکە بە تپ بوون بسەر کش قوکان, شی جیهانی دووم و شی کریا و قتنام و تنانت 11ی

سەپتەمبەریش بە قازانج بە سەرمایەداری شکانەوە, تورکیا شانازی دەکات بەوەی بەرەو ئیکتیفای زاتی چەك دەچوات, بە تایبەت دوای هاتنە سەرکاری ئەردۆگانەوە هەوڵی زۆری لەو بوارەدا داوەو هەنگاوی باشی بەیووە بەوەی هیچکە پاشکەی رژئاوا نابێت لەوەی بە مەرج چەکی پێ بفرۆشن وەك ئەوەی بەرامبەری لە هەمبەر بارگرژی یەنان کردیان, ساڵی 2002 تورکیا دەیتوانی تەنها 24% پێداویستی چەکی ناوخۆ دابین بکات, ئێستا 65% ی دابینە کات, تورکیا وەای پێداویستی خۆی دەیەوێت لە 16 ەمین نەردەی چەکەوە لە جیهان ببێتە یەکەك لە 10 وڵاتە گەورەکەی نەردەی چەك لە جیهان, بە ئەم مەبەستە وەبەرهێنانی گەورەی کردووە, لە ساڵی 2012 ەوە بە 2016 , رژئەی گەشەی نارەی چەکی 180% زیادی کردووە, لە 300 ملیۆنەوە بە 700 ملیۆن دۆلار بەرز بۆتەوە,هاوکات لە 2017پارسا کەی گشتی 4,3 ملیار دۆلار چەکی بەرهەم هێناوە, 1,3 ملیاری نارەی دەرەوە کردووە ،نەخشەی هەیە ئەمسا بیکاتە 2 ملیار و بە 2023 بیکاتە 25 ملیار دۆلار, بە ئەم مەبەستە بودجەی بەرگری لە 2018 بە رژئەی 31% زیاد کرد بە 23 ملیار دۆلار, لە ئێستادا 543 پرۆژەی سەربازی بە بودجەی 60 ملیار دۆلار لە بواری جۆبجۆکردنداین, لە ئێستادا تورکیا حەوتەمین کۆیاری چەکە لە جیهان پار سا تورکیا بایی 4,721 ملیار چەکی لە دەرەوە کۆیوە, لە ناویاندا سێیەم کۆیاری چەکی ئەمریکایە لە جیهان.تورکیا بە هاوکاری کۆمپانیا ئەمریکیەکانی وەك لەکهید مارتن کۆپتەرو فرۆکەو فۆکەی بە فرۆکەوان دروستە کات, لە ئێستادا هەردوو کۆمپانیای تای و ئێسلیسان لە 100 کۆمپانیا گەورەکەی چەکی جیهانین, گرنگترین کۆمپانیا زۆبلاحەکانی بواری بەرهەم هێنانی چەکی تورکیا ئەمانەن" Turkish Aerospace Industries (TAI)“, Tusas ” Engine Industries (TEI)“, FNSS Aselsan“, “Otokar“, “Havelsan“,Rocketsan”. بینای یەدرم دوای هەرشی چۆزیتون رایگەیاند ئەو چەك و تەقەمەنیانەی لە ئۆپراسیۆنی چلە زەیتون بەکار دێن 75%ی تورکین, هاوکات نورەدین جانکلی وەزیری بەرگریش لە لەدوانیدا هەمان وتەی دوبارە کردەوە, کە چەکەکان 70%ی تورکین, پێش

15 ساڵە 15%ی تورکی بوون, هاوکات بیلال ئەردۆغان و سەلجۆق بایرکتاری زاوای ئەردۆگان کە سەرمایەداری پیشەسازی سەربازیشە وێنەی خەیان لە گۆڕە فرۆکەی بە فرۆکەوانی دروستکراوی تورکیا بەاو کردەوە, بە پشتیوانەك لە چەکە بەرهەم هێنراوە خەماێەکانی تورکیا کە لەشەی چۆە ئاگردا بەکار دێن.شەی چۆە زەیتون, یەکەك لە شۆنەوارەکانی دەبێتە پیشانگای تاقی کردنەوەی چەکی تورکیا کە لە ئێستادا زەر شانازی پێوە دەکات,وەلە ئۆگری شکستێ لە گۆە

تەقاندنەوەی تانکەکان و خستنە خوارەوەی فڕۆکەکان,هەرچەندە فڕۆکەی بە فڕۆکەوان و کۆپتەری ئەتاك لە دروستکردنی کەمپانیای تەساشی تاقیکراوەتەوە لە بەرامبەر شەپی پکك دا, لە گەڵ تەکشکانی هەر تانکێکی تا کە نرخی هەر دانەی 6 ملیۆن دۆلارە, نرخەکەی لە بازاڕدا هاوڕێکات بە خوارەوە.کەواتا سەرمایەدارانی پیشەسازی چەکی تورکیا ئەمە پگەیەکی گرنگیان لە دەستەبەرکردا هەیە, قازانجیان لە بەردەوامی شەڕدایە چ لە ناو خۆیان لە سوریا.

سوپای تورکیاتورکیا خاوەند هەشتەم سوپای بەهێزی جیهانە, لە روی ژمارەی سەربازەوە 9یەم سوپایە لە جیهان, خاوەنند 514 هەزار سەربازی شەکەرە, بە یەدەك و نیمچە سەربازییەوە ژمارەی شەکەرانی دەگاتە 1,043,550 کەس.لە ساڵی 1952 ەوە ئەندامی ناتۆیە, خاوەند هەزەکی گەورەی زەمینیە:4500 تانك, 6300 زرپێش, 1800 تۆپ”,2000 فڕۆکە, کە 880 یان کۆپتەری جەنگین , لە 100 فەکە خانەی جەنگیەوە دەتوانن هەسن.لە روی قەبارەی بودجەی بەرگریدا تورکیا 18مین وڵاتی جیهان بووە لەساڵی 2015 , بە بودجەی 14,9 ملیار دۆلار, کە دەکاتە 2%ی داهاتی نەتەوەیی تورکیا, لەم ساڵدا بڕزی کردەتەوە بە 23 ملیار دۆلار. داعش بەچاوتروکانێك لە شاری باب ی سنوری بەرامبەر تورکیا دەڵا, وڵە شەڤانان لەم پارچە زەویە جوگرافیا بچوکەی ناوی عفرینە کە تەنها 3850 کیلەمەتر دوجارە و 350 گوندو شارچکەو 523258 دانیشتوان لە خۆ دگرێت , بەرامبەر بەو هەموو چەکە پشکەوتوەو سوپا 45 هەزاریە کە لە 10 بڕی شەڕەوە پلامارە دەن وەستاونەتەوە .تورکیا هەر بە پلاماری هەرەمی عفرینەوە نەوەستاوە , بەکە منبەجی کردەتە ستراتیژی کردە سەربازییەکەی بە داهاتوو, هەشکانی زیاتر رو لەو شارەیە , ئایا هەشکانی بە سەر منبج بەجە دگەیەنێت؟, کە بەرەو منبەج چوون خۆنکی ترسناکەو ئگری بەریەك کەوتن لە ئارادایە لە گەڵ سوپای ئەمریکا, شە لە مونبەج یانی هەوەشاندنەوەی ناتۆ,یانی مژویەکی نوێ جیهان, نەچونیش بەخۆی شکستە لە مریشك دزینەکە ئابەوبەرتر.تورکیا وەای مەترسی گەیشتنی کوردان بە ئاوی هەیە, هاوکات ئەردگان بە هەبژاردنی سەرکایەتی ساڵی 2019 ی تورکیا سەرکەوتنی دەوێت تا دەرخواردی بانگەشەی هەبژاردنی بدات, بە ئەوەی لە 2023 دا بە سەرکی بمێنێتەوە, دەیەوێت لە هەردوو یادی روخانی خلافەتی عوسمانی و دامەزراندنی کەماردا خۆی سەرك بێت, لەرەدا دوو خونی هەیە دەیەوێت یان وك دروستکەرەوەی خلافەت دەربکەوێتەوە, یاخودیش دەیەوێت وك ئەتاتورك ببێتە باوکی نوێ بە تورکیای ساڵی 2023کە تیایدا کەمالیزمی باوکی یەکەم لە ریشەوە دەرهاتبێت, کەواتا خونی

ئەردەگان هەموو بە ساڵی 2023 یە.

خەونی 2023ساڵی 1923 کەتایی بە خەلافەتی عوسمانی هێنرا, لەوساوە تا ئێستا ئیسلامیەکانی جیهان خەبات بە گەیشتنەوەی ئەو خەلافەتە دەکەن, خەونی خەلافەت خەونێی تەواوی ئیسلامیەکانی جیهانە بە تایبەتیش ئیسلامیەکانی تورکیا, خەونی ژیاندنەوەی خەلافەت شێتیانی کردووە.ئەردەگان تەواوی پشتگیرکانی خۆی بەستەوە بە خەونی 2023 هەوە, لە بواری ئابووری, سیاسی , فەرهەنگی ... تا پیشەسازی و گەشتی ئابووری... .یەکێك لە رەگریەکانی ئەویە دیموکراسیەت نفوزی هەرمایەتی زیاد بکات,تا بەهای پاشە کشێی ناوخێیی و نونەتەویەوە لاواز بووە, لە سفر کشەوە تورکیا بەتە 100% کشە, چ لە روی هەرمایەتی یان جیهانی, بیە لە رەگای سوریاوە دیموکراسیەت پەگیەکی هەرمایەتی و جیهانی باشتر بۆخۆی دابین بکات, تاکو بگات بە خەونی سەرکردایەتیکردنی ئیسلامی سیاسی سونی, پشبەکێی لەم بوارە لە گەڵ سعودیە و میسر بەهێز کە ئەوان خاوەندی ئەزهەر مەکەو مەدینەن.ئەردەگان بە شێوەی چەڵ زیتون کە ناوی فەتحی هەڵگرتووە,دیموکراسیەت بە جۆشدانی دروشمە ئیسلامیەکان و تەکبیری کراوە و هاندانی ئیسلامیانی جیهان بە پشتیوانیکردن لێی , بۆشداری نوسرە و فیلەقی شام باڵی ئیخوان و قاعیدە لە هەرشەکە زیاتر سیمای شێوەی ئاینی پە بەخشیووە.لە رەگای شکستیوە دیموکراسیت لایەکەوە ببەتە سەنتەری ئیسلامی سیاسی سونی و ناشرینیەکانی دەسەاتەکەی بشارەتەوە, لە لاکەی دیکەوە فەتحەکە ببەتە فاتیحای کەمالیزم, بەمش بە رژئاوا دەیت کاریگەریم لەسەر جیهانی ئیسلامی سونی هەیە و پگەی دەسەاتیشم لەناو خەدا بەهێز.وەلە ئاگری شێوی دار زیتونەکان ئگەری زەرە خەونی 2023 لە ئەردەگان بکات بە دزخ, ئەو تورکیا مەترسیدارەی جەرج فریدمان لە سەد ساڵی داهاتوو دیاریکردووە کە ببەتە یەکێك لە کارکتەرە بەهێزکانی جیهان و نیاری رژئاوا, لە زەنکاوی عفریندا بچەقیت و جۆێی لاواز کات و عفرینیش ببەتە ئاپچی گرادێك ئەردەگانیش بە دەردی ناپلیەن و هیتلەر ببات.

بۆچی پارتی داوای یەک لیستیی دەکات لە کەرکووداؤ؟ … جیهاد موحەمەد

١/ لەبەرئەوەی دوای شکستی ڕیفراندەمەکەیان، کە کوردستان وەک خاک وەک و، وەک خەڵکیش زیانێکی گەورەی تیاکرد، چونکە سەرکەشییەکەی پارتی بە خۆنواندن و دڕژکردنەوەی هێزمووندی خۆی گوێی لە هیچ لایەن و کەسایەتییەک نەگرت، تا ئەو کاتەساتە نەخوازراوەی درستکرد. ئێستا ووی گەلانەوەی نییە بە ناو کەرکووک، داواکاردنی لیستی هاوبەش هەکارێکی سەرکییە بە گەلانەویان بە کەرکووک
.
٢/ پارتی دوای ئەو شکستگەورەیەیان لە کەرکووک و ناوچە جێناکۆکەکان، دەزانن کە دەنگێکی وا ناهێنن کەبتوانن هێزمووندی خۆیان درێژە پێبدەن، بۆیە دەیانەوێت ئەم لیستە هاوبەشییە بسڕنەوە بەسەر لایەنەکانی دیکەدا، تا هیچ نەبێت لەڕووی درێژە بە هێزمووندی خۆیان بدەن.

٣/ دەنگێ یەکێتی نیشتیمانیش ئەم داوایەی پارتی پێخۆشبێت، چونکە دوای ئەو هەموو شکست و تەخوێنکردنەی یەکێتری، دوای ئەوەی بە هیچ واتایەک (هاوپەیمانێتیە ستراتیژیەکیان) بەهای نەماوە، هەردوو لایەن لە لیستیی هاوبەشدا ڕۆچکەی چوونەوە بە لای یەکتریان بە سازدەبێت.

٤/ ئەگەر لیستی هاوبەشیی دروستبێت لە کەرکووداؤ، ئەو کاتە پارتی و یەکێتی بە ئاسانی دەتوانن چییان بوێت بیسڕنەوە بەسەر لایەنەکانی تردا، هەروەک پیشەی هەمیشەییان، کە لە کۆتاییدا دژایەتیی و تەخوێنکردنی یەکتری لە بەرژەوەندیان بووبێت دژایەتییەکی تا سەر ئێسقانی یەکتریان کردووە، لە کۆشدا لە بەرژەوەندیان بووبێت ئەوە دەستایەتییەکی وای یەکتریان کردوە وەک ئەوەی یەک حیزب بن.

٥/ پارتی هەڕەشەیەکی ئەوتۆی بەدەستەوە نەماوە بە سەر لایەنەکانی تر، ئێستا تەنها هەڕەشە بە ترساندنی لایەنەکانی تر کەرکووکی بەدەستەوەیە، تا ئەگەر لایەنەکانی تر بە قسەی نەکەن، ئەوە دەستبکات بە تەخوێنکردنیان کە گوایە ئەو لایەنانەی نایانەوێت بە یەک لیست لەگەڵ پارتیدا دابەزن ئەوە خزمەتی عێراق دەکەن و لە بەرژەوەندی گەلی کورد کار ناکەن. لەجێبەجێکردنی ئەم هەڕەشەیەی

پارتیشدا، پارتی دیموکرات ئاوا پیشانبدات کە هەم هەڕەشەی گەورەیە وەک جاران، هەم لە هەموو لایەنەکانی تر زیاتر دڕبەستی کێرکووک دەت بەیە داوای ئاو لیستەی کردوە، ئیتر ئەمە ئەکەن بە قەرز بەسەر هەموو خەڵکی کوردستانەوە و بەردەوام دیفرەشنەو بە خەڵک.

جیهاد موحەمەد/ ١٠/٠٢/٢٠١٨

بە نمایشی بەرهەمی سینەماکارانی کورد فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی فیلمی "یەتەباری" بەدوچوو

مەنسوور جیهانی / یەتەباری – بە نمایشی بەرهەمی سینەماکارانی کورد و 78 وڵاتی جیهان چل و یەکەمین خولی فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی فیلمی "یەتەباری" لە وڵاتی سوید بەدوچوو.

بە نمایشی بەرهەمی سینەماکارانی کورد، لەوانە: فیلمی دیکۆمێنتاریی لەسەر ژیانی سینەماکاری هەرمانی کورد "یلماز گۆنای" Yilmaz Güney بە ناونیشانی "ئەفسانەی پاشا ناشیرینەکە" The Legend of the Ugly King لە دەرهێنانی "حوسێن تەباک" سینەماکاری کوردی دانیشتووی وڵاتی ئەڵمانیا و لە بەرهەمهێنانی "مەحمەد ئەکتاش" سینەماکاری کوردی دانیشتووی وڵاتی ئەڵمانیا لە بەشی "سینەمای کلاسیک"، فیلمی سینەمایی "ئاماتێرەکان" Amateurs بە ڕێژیسۆری خاتوو "پەرژین عەبدولڕەحمان" خانمە ئەکتەری کوردیی دانیشتووی وڵاتی سوید و لە دەرهێنانی خاتوو "گابریلا پیچلەر" Gabriela Pichler لە وڵاتی سوید لە بەشی "پەشبەکەی نەردیک" Nordic واتە وڵاتانی ناوچەی ئەسکاندیناڤیا، فیلمی دیکۆمێنتاریی "دەزگۆڕەوەی مین" The Deminer لە دەرهێنانی "هەگر هیرەری" سینەماکاری کوردی دانیشتووی وڵاتی سوید و لە نووسینی سیناریۆی "شنوار کەماڵ" لە بەشی "پەشبەکەی دیکۆمێنتاریی نەردیک"، فیلمی سینەمایی "یۆل" (هێگا) YOL لە دەرهێنانی "یلماز گۆنای"

سینەماکاری کوردی هەڵگری خەڵاتی چەبەووی زێڕینی فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی فیلمی "کان"ی فەڕەنسا، فیلمی سینەمایی "ئیسرافیل" لە نووسینی هاوبەشی "ئەرسەلان ئەمیری" سینەماکاری سنەیی و خاتوو "ئایدا پەناهەندە" و لە دەرهێنانی خانمە سینەماکاری ئێرانی "ئایدا پەناهەندە" بەشی "پشبەکی نێودەوڵەتی" و کورتە فیلمی 21 خولەکی "بۆ منداڵانی من" To My Children لە دەرهێنانی "شوان دڵدار قەرەداغی" سینەماکاری کوردی دانیشتووی وڵاتی نەروێژ لە بەشی "نێتەوەکان و ناسیۆنالیزم" چل و یەکەمین فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی فیلمی "یەتەبەری" Göteborg لە وڵاتی سوید بەڕێوەچوو.

فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی فیلمی "یەتەبەری" کە بە گەورەترین ڕووداویی سینەمایی لە نێوان وڵاتانی ناوچەی ئیسکاندیناڤیا دەتە ئەژمار، لە ساڵی 1979 بۆ نمایشی 17 فیلمی سینەمایی لە 3 هەڵی سینەما و بە بەشداریی 3 هەزار بینەر لە شاری یەتەبەری لە وڵاتی سوید دامەزراوە و ساڵانی ڕابردووش ژمارەی فیلمەکان و هەڵی سینەماکانی زیادی کردووە و ڕەژەی بینەرانی گەیشتۆتە 115 هەزار کەس.

چل و یەکەمین خولی فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی فیلمی "یەتەبەری" بە بەڕێوەبەرایەتیی هونەریی "یۆناس هەلمبەرگ" Jonas Holmberg و بە بەشداریی 399 فیلم لە دەرهێنانی سینەماکارانی 78 وڵاتی جیهان لە چەندین بەشی جۆراوجۆر، لەوانە: بەشی "پشبەکی نێودەوڵەتی" 20 فیلم، بەشی "پشبەکی نەردیک" 9 فیلم، بەشی "پشبەکی دیکەمێناریی نەردیک" 8 فیلم، بەشی "پشبەکی ئینگمار برگمان"Ingmar Bergman بە ٨ فیلم، بەشی "پشبەکی دەستپێدەکات"Startsladden بە ١٠ فیلم، بەشی "پێشکەش کردنی خەڵاتی شانازیی "هەژدیها" Dragon بە خاتوو ژوولییەت بینووش" Juliette Binoche ئەکتەری فەڕەنسی هەڵگری خەڵاتی ئەسکار و خەڵاتی باشترین ئەکتەری فیستیڤاڵی گرینگ جیهانییەکانی فیلم لەوانە: کان، بەرلینالە، ڤێنیز و کەمەرک خەڵاتی گرینگی جیهانی دیکە بە 4 فیلم، بەشی "پێشکەش کردنی خەڵاتی شانازیی "هەژدیها" بە خاتوو ئالیسا ڤیکاندەر" Alicia Vikander ئەکتەری هەڵگری خەڵاتی ئەسکار و خەڵکی شاری یەتەبەری 5 فیلم، بەشی "تەرکیز" واتە: بەشی "نێتەوەکان و ناسیۆنالیزم" 15 فیلم، بەشی "سەبەرە دروشاوەکانی چین"Electric Shadows of China بە ١٥ فیلم، بەشی "سەدیەک لەگەڵ ئینگمار برگمان" 4 فیلم، بەشی "دیداریی دووبارە لەگەڵ بەرگمان" 6 کورتە فیلم و 2 فیلمی سینەمایی، بەشی دەروەی پشبەکی "سینەمای نەردیک" لەوانە: بەشی "ڕووناکی نەردیک" 21 فیلم، بەشی

“کورتە فیلمی نەردیک” 5 فیلم، بەشی “رووناکی نەردیکی سینەما و تەلەڤیزیۆن” 5 فیلم، بەشی “کورتە فیلمە سویدیەکان” واتە: بەشی “لە ڕێگای زمان و هەواوە” 4 فیلم، بەشی “خاڵی شکاو” 6 فیلم، بەشی “تێپەڕین لە سنوورەکان” 6 فیلم، بەشی “خوونەکان و ئاواتەکان” 6 فیلم، بەشی “شاری ئامانی” 6 فیلم، بەشی “کۆمەڵگایەک بە پێوەندیەکی زۆرەوە” 6 فیلم، بەشی “کار و پشوودان” 6 فیلم، بەشی “ژیان لە لیمبۆ” 6 فیلم، بەشی “شۆفێرەکان” 6 فیلم، بەشی “شاردنەوە” 6 فیلم، بەشی “ئاسەکان، مۆئمووریێت و ئایدیا گۆرەکان” 6 فیلم، بەشی “چیرۆکانی سووریا” 3 فیلم و بەشی “جووڵەی سویید” 2 فیلم، بەشی دەرەوەی پشبەکی “سینەمای نودەوڵەتی” لەوانە: بەشی “گاڵا” 15 فیلم، بەشی “مۆستەرز” 18 فیلم و بەشی “تەرکیز لەسەر ئەنیمەیشن: دەنیس تێپیکۆف”Dennis Tupicoff بە ٦ فیلم، بەشی “ئاسەکان” 11 فیلم و بەشی “سینەمای وەرتیکاڵ” 9 فیلم، بەشی “سینەمای کلاسیک” 10 فیلم، بەشی “5 کیشوەری جیهان” 65 فیلم و بەشی “جووڵە زەرەکان” Maximerat Animerat بە 8 فیلم، بەشی “دەنگە نوێیەکان”New Voices بە ٢٧ فیلم و هەروەها کۆمەڵک سیمینار و کۆ و کبوونەوەی پسپۆڕان سەبارەت بە کۆسایەتی “ئینگمار برگمان”، بەشی “بازاڕی فیلم”، ڤەرکشۆپی ئۆکتۆری لە لایەن خاتوو “ژوولییێت بینووش” ئۆکتۆری ناودار سینەمای جیهان و هەروەها چەندین بەشی دیکە لە ڕۆژانی 26ی ژانویێ تا 5ی فەبرییێ 2018 لە 10 سینەما و 40 هۆڵی شاری یۆتەبۆری لە وەاتی سوید بەڕێوەچوو.

ئۆگەر یەکێم نەبم، نایکەم! … جیهاد موحەمەد

“بە مەرجی یەکەمیی لەگەڵتانم، شایەریی ناکەم بە خۆایی، کوا شاباشکەم! لە پێشدا شاباشم دەوێت، ئەوسا شایەکێت بە گەرم دەکەم و، ئەوەی دەیەم ناڕەحەتەوە، زەوانایەکت بە دڵنم هیچ زەناڕەنک نەیژنبێت، دەڵڵەکت بە دەکوتم هیچ دەهۆکوتەک نەیکوتابێت. لە ئێستاوە و، لە یەکەم کۆبوونەوە و یەکەم کۆنفرانس و یەکەم کۆنگرەوە بە هەمیشە دەبێت سەرکردەبم، دەبێت بمکەیت بە

"سیاسەتمەدار"، بمکەیت بە سەرکی شاند و سەرکی کەبوونە و سەرکی دانپیانراویی هەموو (جماوەرکەمان)، دەبێت بمکەیت بە کادری پشکەووی حیزبکەمان، دەبیت دەمەاست و وتەبژبم، دەبێت کەس نەتوانێت لەناو حیزبکەماندا شان بدات لە شانم.
بەم مەرجانە دەیکەم و، ئەو کات دەڵێم هیچ هەڵەکی سیاسیی لە ئەمە ەاستگەتر نییە و نەبووە بە کورد و کوردستان، ئەوە هەر ئەمەین: کە ئەتوانین خەشگوزەرانی؛ موچە؛ نان؛ کارەبا؛ خەدەوەمەندکردن؛ بوون بە خاوەن باخ و باخات؛ خانوبەرە و موکی زەر و ئتومیلی کەتا مودەلی سالانەی یابانی ئەمریکی دابین بکەین بە هەموو جماوەرکەمان و سەرتاپای کەمەگەی کوردی لە زەر هەدەکەشین.
ئەوسا دەمبینیت چەن فووی پیا دەکەم و هاتوهاوارم بە دیموکراتیەت و ئازادی و دادپەروەیی و یەکسانی عەرشی هەموو هەڵە سیاسییەکانی تەر دەلەرزێنێت. ئاخر حیزب دەبیت خەڵکی بەدموپل و بەقسە و گوتارخوەن و گوتاربژیی هەبێت.
بەم مەرجانە کارێک دەکەم، کەس نەیکردبێت، هەرچ جماوەری کوردستان سەرام دەکەم بە حیزبکەم".

ئەمانە هەمووی و زەر مەرج و پەیمانی ژەربژەر دەبن بە بنەمای ئەو لیست و حیزبە (نوێیانە)ی لە کوردستاندا دروست دەبن. ئەمە حاڵی یەکەم هەنگاوی حیزب و لیستە(نوە)کانە، هیچیان ناتوانن یەک بست گەندەیەکانی پارتی و یەکێتی تەپەڵێنن.

ئەم نموونانە یەکەم جار لە بزووتنەوەی گەاندا دروستبوو، زەرەک لەوانەی کە سەری زمان و بنی زمانییان گەان و گەانکاریی بوو، تەنها لەسەر ئەوەی پێستکی پێنەدرا یان پێستکی لەسەندرایەوە، دەستبەجێ نەک وازی هێنا بەکو هیچ پەی شەرم نەبوو بووەوە بە یەکێتی یان چوو ئەوبەرەوە و ئاڵای زەردی کردە ملی.
ئەم عەقڵیەتەیە کە حیزب و کار و کردەی سیاسیی لە کوردستاندا وێران کردووە، ئەم عەقڵیەتەیە کە سیاسەت و حیزبایەتی کردووە بە ناوەندی بازرگانیکردن و کاسپیکردن.

هەر لە یەکەم ەاژ و لەیەکەم کەبوونەوە و یەکەم کەنفرانس و یەکەم کەنگرەی(نەوەی نوە) و لیستکەی(بەرهەم ساڵح)ەوە دەرکەوتن.
ئەم لیست و حیزبانە ئیلهام و سیاسەتی بە بنەما و بە فکر لە پارتی و یەکێتیەوە وەردەگرن. ئەم جەرە حیزب و سیاسەتە جگەی بەوا و متمانە نین، کە بتوانن حیزبایەتیە نەریتییەکەی پارتی و یەکێتی تەپەڵێنن، بە داخەوە.
ئەم جەرە لە حیزب و لیستی (نوە) کەبەکە لەگەڵ پارتی و یەکێتیدا

لەسەر بیرە کۆن و نەریتییەکەی کوردایەتی دەکەن، کەبەکە لەسەر گەڵانەوەی ناوچە دابەزاوەکان دەکەن. هیچ پێیان نەنگیی نییە کە چەندین جار بانگهێشتی درێژنانەی ئەوە بکەن کە هاتنە سەر حکوم "دەوڵەتی کوردیی" دروستدەکەن. ئەم عەقڵیەتە لە ئێستاوە سەردانی ماڵ بە ماڵی خاوەن نفوز و خاوەن دیوەخان و دەوڵەمەندەکان بە دەنگ کەکردنەوە دەکەن. لای هەژاران تەنها خۆیانن کە ئەتوانن هەژاران لە دەردیسەری ڕزگار بکەن، لای بازرگانەکان و دەوڵەمەندەکان تەنها خۆیانن کە زەوینەی دەوڵەمەندیی و بازرگانێتی زیاتریان بە دابین بکەن. لای ئیسلامییەکان لەوان ئیسلامییەترن و زیاتر پارێزگاری لە کولووتری باوکە دەکەن، لای چەپ و کۆمۆنیست و ئازدیخوازەکان کەس هەندەی ئەمان ئازادییخواز و یەکسانخواز نییە، هەر ئەمانن دەتوانن سیستمی سۆسیالیستیی بەرهەمبێنن.
سیاسەت و حیزبایەتی لە کوردستانی باشوردا بە خەڕەک ئابووی چووە کە بە دەگمەن کەسانی هەشیار و بە ئاگا بوویان پێدەکات.

جیهاد موحەمەد/ ١١/٠٢/٢٠١٨

من عەفرینم … هەنراوەی: ڕەزا شوان

من عەفرینم ، کوردستانیم
هەمای بەرگری و بەرخودانیم
* * *
من عەفرینی خاگرم
من شەشم ، من ئاگرم
* * *
کچان و کوانی شەقانانم
شانازین بە کوردستانم
* * *
من داستانی ئەم سەردەمم
قارەمانکی بووەنەم
* * *

داگـــــــــــــیرکـــرانی بـــــــــــــــگانـ
ستـمـــــــــــــــکاری پـــیشـیـــــــــــانـ
* * *
خوـنـــــــــــژن ، رـگـــــــــزپـــرستن
دـنـــــــــــــــدـن و کـسـنـویســـــتن
* * *
ئـــردـگـــــــــــانی سیکـــــــــــــپاتی
کـوشـــــــتن و بـــــــیـنـ ئـــــــــاواتی
* * *
عـفـــــــــریـن بـتـــــ چـــقـی چـــاوی
بـتـــــــ شـرپـنجـــی هـنـــــاوی
* * *
نـــ لـشـــــــــکری زـبـــلاحـــــــــــتان
نـــ فـــــکـ و تـــــپ و تانکـــــــــتان
* * *
ئـازادیخـــــــــــــوازین نابـــــــــــزین
شـهـــیدیشبین هـــر سـربـــــــرزین

نـرویـــج: ۹ی/ فـبروار/ ۲۰۱۸